

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

CAPAONANEM AMBELPOSTGRAU?

Universitat de Girona, 19 i 20 d'octubre de 2005

CAPAONANEM AMBELPOSTGRAU?

Universitat de Girona, 19 i 20 d'octubre de 2005

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Cap a on anem amb el postgrau? : Universitat de Girona, 19 i 20 d'octubre de 2005
Textos en català i castellà

Bibliografia

- I. Universitat de Girona
 - II. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya
 1. Universitats - Estudis de 2n i 3r cicles - Congressos
 2. Títols acadèmics - Catalunya - Congressos
 3. Títols acadèmics - Europa - Congressos
- 378.245(467.1:4)(061.3)

© **Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya**

Via Laietana 28, 5a planta
08003 Barcelona

Disseny i maquetació: **Josep Turon i Triola**

Imprès per: Tadis, SCCL

Primera edició: setembre de 2006

Tiratge: 1.000

Dipòsit Legal: B-32.306-2006

Es permet la reproducció total o parcial del document sempre i quan se citi el títol de la publicació i l'**Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya** com a editora.

SUMARI

	<i>Presentació</i>	5
Ponències		
1	<i>La política de postgraus a Catalunya</i> Ramon Vilaseca Alavedra	9
2	<i>El marco legal y competencial de los posgrados</i> Carmen Ruiz-Rivas Hernando	17
3	<i>TEEP II: l'avaluació internacional de màsters Erasmus Mundus conjunts</i> Josep Grifoll Saurí	21
4	<i>La qualitat dels POP i l'acreditació dels màsters</i> Gemma Rauret Dalmau	27
5	<i>Taula rodona: el paper de les agències en l'avaluació i l'acreditació dels POP: una visió polièdrica</i> Mercè Gisbert Cervera Fidel Corcuera Manso	39 43
Documentació de referència		
6	<i>Cap a on anem amb el postgrau? Conclusions</i>	49
7	<i>Enllaços i documentació de referència</i>	53
Annexos		
	<i>Programa del taller</i>	57
	<i>Assistents</i>	59

PRESENTACIÓ

A mitjan 2005 el DURSI, de comú acord amb les universitats catalanes, prengué la decisió d'encetar el camí cap a la nova estructura dels estudis de postgrau dibuixada a grans i imprecisos trets pel procés de Bolonya. Fou una decisió valenta, ja que significava explorar un terreny molt nou, però sens dubte la solució que s'imposi serà la clau de l'èxit de la substancial reforma que pretén la implantació de l'EEES. L'experiment significà un repte per a les universitats, que hagueren de seleccionar els programes adients i precisar-ne els detalls en un espai de temps relativament curt. Però també per a AQU Catalunya, per la importància del paper que va haver d'assumir en aquesta experimentació. Una de les accions que dugué a terme fou organitzar el taller que tingué lloc a Girona l'octubre de l'any 2005. El seu títol, «Cap on anem amb els postgraus?», n'indicava clarament l'objectiu: discutir entre totes les institucions implicades en l'experiment que havia impulsat el DURSI les possibles alternatives i les distribucions de tasques i responsabilitats. La publicació que avui presentem recull les diferents ponències presentades i les discussions que provocaren. Algunes de les ponències són articles que han estat elaborats pels propis ponents i d'altres són transcripcions revisades. La seva lectura palesa la consciència que el món universitari tingué en el seu moment de la importància del tema. Sens dubte, aquesta iniciativa fou de gran utilitat per a un millor disseny de l'experiment projectat.

El nombre de projectes de programes de postgrau que es presentaren depassà les expectatives i exigí un gran esforç d'AQU Catalunya per engegar tot el mecanisme que calia per fer-ne l'avaluació dintre del curt termini que les dates permetien. Voldria aprofitar l'avinentsa per destacar la magnífica col·laboració rebuda de tots els professors i de tot el personal administratiu que participà en el procés i aplicà amb precisió les directrius establertes. El DURSI disposà de la informació demanada, a partir de la qual prengué les decisions que considerarà oportunes. L'experiment segueix el seu curs i d'aquí a poc de temps començarem a conèixer-ne els resultats. Tots n'haurem après i estarem en millors condicions per assolir l'èxit que desitgem en aquest llarg i difícil camí cap a l'Espai europeu d'educació superior.

Antoni Serra Ramoneda
President d'AQU Catalunya

1 | LA POLÍTICA DE POSTGRAUS A CATALUNYA

Ramon Vilaseca Alavedra, director general d'Universitats, Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, Generalitat de Catalunya*

Gràcies. En primer lloc, voldria felicitar AQU Catalunya per aquesta iniciativa que ens porta a trobar-nos cada any. L'any passat vam ser a Lleida i enguany som aquí per tractar aquest tema en concret. Tal com comentava abans, ara som a l'inici d'aquest procés d'implantació dels postgraus. Potser la primera pregunta que es podria plantejar és la següent: per què primer els postgraus i no els graus? Ja coneixeu la història. Per als graus cal esperar que el govern central estableixi les directrius i els continguts formatius que ha de tenir cada titulació, per la qual cosa és un procés que s'està allargant més. En canvi, els postgraus, com que són més lliures per a les universitats, ja van endavant. Així doncs, es podria dir que comencem la casa per la teulada. Un dia, parlant amb un degà, que és aquí present, em va dir que podia veure un aspecte positiu en el fet de començar pels postgraus: començar pels postgraus ens obliga a definir primer els continguts més especialitzats. Si comencéssim pels graus, el professorat tindria tendència a omplir-los molt d'aquests continguts. Tal com ho estem fent, en canvi, els graus potser tindran la mida apropiada. Siguem optimistes i esperem que sigui així!

Les motivacions de l'Espai europeu d'educació superior (EEES), com tots sabeu, es poden resumir en general en la voluntat d'introduir millores en la formació, d'avançar en la formació de les persones i la seva integració eficient i responsable en la societat. El que es va veure sobretot és que la formació universitària s'havia quedat lleugerament desfasada respecte de les necessitats actuals de la societat. Així doncs, es tracta d'adequar-la perquè sigui una formació més útil per a les persones i per al seu treball en la societat. Per tant, cal adequar l'estructura de les titulacions d'aquesta manera. D'altra banda, també es tracta de facilitar la mobilitat d'estudiants i treballadors a Europa i a tot el món, i d'augmentar l'atractiu de l'EEES. Per això, es va definir l'esquema format pel grau, el màster, el doctorat i l'aprenentatge al llarg de la vida. És un sistema modular que permet una major flexibilitat i que separa el grau i el màster. El màster ja no és el «quart curs» i el «cinquè curs» d'un determinat grau, sinó que és un concepte nou. Ara no ha d'estar lligat necessàriament a un grau, sinó que serveix per especialitzar-se en un tema. Crec que aquesta separació del grau i el màster és important.

En relació amb aquest tema —no m'hi estenc més perquè ja el coneixem tots—, crec que al nostre país hi ha una motivació addicional. Atès que el nombre de titulacions que s'estan impartint a les universitats catalanes ha anat creixent bastant —sobretot en els últims anys en què hi havia molts estudiants; ara, en canvi, el nombre d'estudiants ha baixat una mica; les coses evolucionen...—, val la pena aprofitar aquesta necessitat que tenim d'haver-ho de transformar tot a graus i màsters per revisar el que tenim, i veure si cal fer-hi algun retoc per optimitzar-ho, per adaptar-ho a les possibilitats i necessitats

de cada universitat en funció de la seva expertesa i també de la seva capacitat de persones i de finançament. És a dir, hem d'aprofitar aquest procés —començant pels postgraus i continuant amb els graus— per revisar el mapa universitari català i veure si és prou raonable. Per dir-ho amb paraules senzilles, no hem d'intentar abraçar, a cada universitat o centre, el màxim de titulacions, perquè llavors hi ha el perill de no impartir-ho amb prou qualitat. El que hem de fer és intentar que cada universitat imparteixi aquelles titulacions i aquells graus d'optativitat que pugui oferir amb qualitat. El Govern pensa que l'autonomia de les universitats és molt important. Per tant, són les universitats les que han de fer les propostes i al Govern li pertoca preocupar-se sobretot per la qualitat (i per la satisfacció d'uns altres criteris que mencionaré més tard: criteris de distribució, d'equilibri territorial, etcètera). Aquest és el nostre paper. En relació amb aquesta preocupació —que és potser la principal del Govern—, fóra bo que les universitats ja ens fessin propostes que, tenint en compte les seves possibilitats materials i intel·lectuals, poguessin impartir bé; les propostes que ens arribessin haurien de ser solament aquestes.

Abans d'aquesta etapa, ja hi ha hagut uns primers passos, una sèrie d'experiències. Per exemple, hi va haver el Pla pilot d'adaptació a l'EEES, impulsat pel DURSI. També hi ha hagut una convocatòria d'ajuts per a la implementació de la metodologia ECTS¹, les accions d'innovació pedagògica, etcètera. Són canvis relativament importants, però s'han fet amb l'estructuració acadèmica actualment vigent. En canvi, ara, a partir del curs 2006-2007, ja hi haurà la possibilitat de fer-ho amb els nous estudis oficials de postgrau.

¹ Sistema europeu de transferència de crèdits (*European Credit Transfer System*).

* Càrrec que va ocupar fins al 2 de maig de 2006.

Parlem, doncs, del calendari d'implementació que tenim previst. Com coneixeu bé, les propostes que han de fer les universitats al Govern han de presentar-se abans del 15 de novembre. El DURSI en farà una anàlisi en el període del novembre al gener. Per a aquesta l'anàlisi, hi ha dos aspectes que cal tenir en compte: d'una banda, els criteris que utilitzarà per seleccionar les propostes, que anomenem criteris de programació; i, de l'altra, la informació que demanem a les universitats per poder aplicar aquests criteris. És a dir, les dues coses relacionades de què parlaré a continuació són les següents: els criteris de programació i la informació que estem demanant a les universitats.

Abans del 15 de febrer hauríem de comunicar els resultats a les universitats i a Madrid. En relació amb aquest tema, vull apuntar que, tal com està ara el Reial decret, els encarregats de fer l'informe favorable són el govern de la comunitat autònoma i el Consejo de Coordinación Universitaria (CCU). Però està en marxa una modificació del Reial decret 56/2005 que sortirà publicada en les properes setmanes: amb aquest nou decret, qui fa l'aprovació de les propostes de programes oficials de postgrau és el govern de la comunitat autònoma. Llavors, l'únic que haurà de fer el govern és comunicar al CCU i al Ministeri la informació dels que hagin estat aprovats. Se'ls haurà de trametre una informació mínima, menor de la que us estem demanant. La informació que us estem demanant és més àmplia per poder avaluar la qualitat de les propostes. Tota o part de la informació que enviarem al CCU i al Ministeri serà publicada al BOE perquè tots els ciutadans d'Espanya coneguin els programes oficials de postgrau que hi ha a les universitats espanyoles. Aquesta informació bàsica que enviarem al Ministeri és la que s'hauria de mantenir sempre igual i, si es volgués modificar d'una manera apreciable, s'hauria de repetir tot el procés. Es publicarà al BOE aproximadament a l'abril i els primers programes es posaran en marxa el curs 2006-2007.

També és important tenir en compte que des del Govern estem demanant a les universitats no sols els programes i estudis concrets que vulguin posar en marxa el curs 2006-2007, sinó també una visió global de tot el que li agradaria tenir a cada universitat en l'horitzó del 2010, aproximadament. Crec que, a la documentació que el Govern ha distribuït a les universitats, hi és tot; tot el que sabem des del Govern. Si hi falta alguna cosa és perquè encara no ho hem concretat i ho estem avançant. Anirem progressant adequadament, esperem, i amb la col·laboració de tots.

Creiem que aquesta visió global és important, en primer lloc, per tranquil·litzar les universitats, perquè ens preocupa que potser tinguin por que, si no demanen el postgrau o el màster per al proper curs, ja hauran perdut l'oportunitat i una altra els haurà passat al davant. Demanem aquesta visió global per poder tenir el marc general. La demanem amb el benentès que comprenem perfectament que, en aquest moment, aquest marc general no té per què ser exacte. Alguns degans m'han dit: «Mira, ara el que estem fent és el millor que podem presentar en

aquest moment. Però som conscients que amb més temps, amb més diàleg amb les altres universitats catalanes o de fora, podríem optimitzar l'oferta i podríem ajuntar esforços per fer-vos algun màster o titulació conjunta. Per fer-ho, necessitem una miqueta més de temps». En som conscients, sabem que és possible que calgui optimitzar-ho. Per això, si ja tenim una visió general, no caldrà que tothom comenci els estudis el curs 2006-2007, sobretot si encara no estan a punt per poder impartir-los amb qualitat. La qüestió és que les universitats diguin quines són les seves intencions, que ho estudiïn, que dialoguin entre elles si cal, i que facin una proposta. Però cal que la proposta de les universitats ja sigui sostenible; no ha de ser una proposta exagerada: l'han de poder sostenir amb les seves possibilitats. A partir d'aquí, ho treballarem i ho anirem dialogant i estudiant. I, en aplicar els criteris de programació, caldrà veure si globalment hi ha desequilibris en el sistema universitari català. Intentarem reduir aquests desequilibris respectant sempre al màxim les propostes de les universitats. En aquelles coses que afectin l'interès general, però, intentarem ajustar-ho i optimitzar-ho.

Parlem ara dels criteris de la programació, que també són en la documentació. Hi ha uns criteris més generals que segurament seran més permanents en els propers anys, encara que avui dia, en aquest món canviant, no sé si *permanent* vol dir només uns pocs anys. Després, hem posat uns criteris més específics per a aquestes primeres programacions i potser aquests sí que canviïn més en el futur.

Pel que fa als criteris generals, he de dir que la majoria —tres o quatre— ja apareixen a la Llei d'universitats catalana. És a dir, la mateixa Llei diu que hi ha d'haver uns criteris de programació generals, però els anomena *criteris de programació pluriennal*. El que passa és que hem considerat que, per fer ara una programació de molts anys i aprovar-la seriosament, no estàvem tots prou madurs. Per això, hem decidit fer-los només per al 2006-2007 i ja anirem treballant per als propers cursos. Un dels criteris és el de la qualitat acadèmica i l'adequació als principis que inspiren l'EEES. És a dir, no només cal descriure-ho des del punt de vista dels continguts, sinó també pel que fa a competències: habilitats, destreses, etcètera.

Un altre criteri és el de l'atenció a les necessitats socials, enteses, d'una banda, com la demanda dels estudiants. És un punt important: és bo que, en aquesta etapa transitòria inicial, les universitats —segur que ja ho esteu fent— reflexionin sobre el nombre d'estudiants que hi podrà haver. Si s'implanta massa aviat una titulació, potser encara no hi haurà prou estudiants, perquè encara estem amb les titulacions antigues. Cal que reflexionin sobre el tipus de qüestions vinculades amb la demanda dels estudiants. D'altra banda, les necessitats socials també s'han d'entendre com la demanda de titulats que fa la societat, les sortides que hi ha. Cal entendre les dues coses.

És important tenir en compte que des del Govern estem demanant a les universitats no sols els programes i estudis concrets que vulguin posar en marxa el curs 2006-2007, sinó també una visió global de tot el que li agradaria tenir a cada universitat en l'horitzó del 2010

També hi ha el criteri de l'especialització, vinculada amb les potencialitats de cada universitat, la seva expertesa. Segurament, en aquest sentit, és bo que hi hagi titulacions que estiguin en moltes universitats, perquè tenen molta demanda. Però, com que ho hem de pensar globalment per a Catalunya, cal que les universitats es vagin especialitzant, perquè no som tan poderosos per tenir un desplegament tan important i repetir totes les coses grosses a tot arreu.

Un altre criteri fa referència a la cooperació intra i interuniversitària. També és molt important, com la resta. Cal estimular, promoure sinergies de col·laboració, una col·laboració que suposi millores. La col·laboració pot permetre, per exemple, ajuntar un grup de professors, entre un centre i un altre, entre un departament i un altre, entre una universitat i una altra, que en conjunt sigui de més qualitat i pugui fer una oferta més interessant. També pot permetre tenir una massa crítica. Per exemple, en el cas de noves temàtiques interessants i de futur, si una titulació es dona en dues universitats diferents, potser una només té onze alumnes i l'altra, nou. Si s'ajunten, potser en són vint o més, amb la qual cosa ja aconseguen la massa crítica i poden també impartir amb més qualitat. Una altra raó per a la col·laboració pot ser l'estalvi d'economia: si es fan coses en col·laboració, cada universitat pot participar en més propostes, mentre que si intenta fer-ho tota sola no podrà.

També hi ha el criteri de l'equilibri territorial. El que es vol és que a Catalunya hi hagi una distribució raonable, en funció també de la proximitat en el territori, si bé sempre tenint en compte l'expertesa de cada lloc. I tot plegat s'ha de situar en un marc d'optimització dels recursos públics, tal com dèiem. Som conscients que es demana que hi hagi més recursos; tot l'EEES demana més recursos. En som conscients, però creiem que hi ha d'haver les dues coses: es tracta també de substituir el que teníem fins ara amb el nou sistema i aprofitar l'oportunitat per endreçar. Totes les entitats i, en especial, les públiques, tenim l'obligació d'anar optimitzant els recursos i les nostres capacitats. És una cosa que

hem de fer sempre: si creiem que calen més recursos, els hem de demanar, però en paral·lel cal continuar funcionant amb les possibilitats que es tenen a cada moment.

Pel que fa als criteris específics per a les programacions de postgrau, hi ha el de l'assegurament de la qualitat. Al principi, a la Junta del Consell Interuniversitari, algun rector ens deia que des del Govern confiéssim més en les universitats, que les deixéssim fer més. És la nostra voluntat. Ara som a l'inici de l'EEES i considerem que en aquest principi no fa cap mal tenir una preocupació especial. Estem implementant l'«esperit Bolonya» de les competències, de la millora de la formació, de l'adequació dels objectius formatius a les necessitats de formació de persona i a les necessitats de la societat. Volem que estiguin tan adequats que, fins i tot, els estudiants acabin la carrera en un nombre d'anys raonable. Són coses que s'han d'anar fent. Pensem que, almenys en aquests primers anys, pot ser bo que hi hagi una exigència de qualitat en les propostes establertes des del principi. Som conscients que la qualitat, quan la cosa estigui rodada, estarà garantida sobretot per l'acreditació *ex post*, que farà AQU Catalunya i serà inapel·lable. Si l'acreditació *ex post* d'una titulació resulta positiva, continuarà endavant; el cas contrari, el d'una acreditació negativa, encara l'hem d'acabar de regular. Potser hi haurà un període transitori per introduir esmenes, però, si no s'introdueixen, aquella titulació s'hauria d'interrompre. Però pensem que al principi no ho hem de deixar tot per a l'acreditació *a posteriori*. Creiem que val la pena i que és prudent que AQU Catalunya faci un informe de les propostes, que el DURSI tindrà en compte. AQU Catalunya farà un informe de les propostes que ens arribin, el passarà al Govern i nosaltres el tindrem en compte. D'altra banda, com sabeu, totes les agències d'Espanya, les autonòmiques i l'ANECA, de manera conjunta, han fet unes recomanacions en aquest sentit, on diuen que haurien de contenir les propostes.

En l'estudi de qualitat també considerarem altres avaluacions. Per exemple, es valorarà el fet d'haver assolit un Erasmus Mundus o de tenir mencions de

qualitat de doctorat. També farem requeriments d'experiència del professorat que participi en un programa oficial de postgrau (POP). Sobretot en el cas que hi hagi diverses ofertes similars, és clar que sempre es donarà més suport a les que tinguin més indicis de qualitat.

En aquesta primera etapa, tindrem preferència per algun tipus de programa? No, tal com hem dit a la documentació, acceptarem totes les propostes que ens facin les universitats. Però sembla més raonable que comencem, per exemple, amb les que incorporin línies de recerca que ara participen en doctorats de qualitat. L'extinció dels programes de doctorat ha de començar l'octubre del 2007, si no es canvia la data. Per tant, semblaria que comença a ser una mica urgent que es projectin programes de doctorat i es vagin adaptant, tot i que encara quedi un curs més.

Els màsters Erasmus Mundus també tindran la via més ràpida. A més, som conscients que algun programa Erasmus Mundus que ja està en marxa acaba el 2006. Si cal potser els aprovarem abans, però no ho assegurem al cent per cent.

En general, també es raonable donar certa prioritat als programes amb un alt component d'internacionalització. He dit al principi que és bo que siguem ambiciosos al país i que vulguem instal·lar un sistema de postgraus de qualitat i de nivell europeu. Si hi ha grups que diuen que ja han fet contactes amb altres països europeus per a un programa de qualitat interessant i que, si ara no hi participen, perdran el tren, tindrem en compte aquestes justificacions i els donarem certa prioritat.

També sembla lògic fer-ho amb els màsters que tinguin indicis molt sòlids que tindran una elevada demanda i capacitat acreditada d'integració professional dels seus graduats. És a dir, els que ja ofereixen una garantia que tindran prou estudiants. Hem de dir també que en l'acreditació futura, *ex post*, els criteris solen parlar de qualitat, però no sabem ben bé fins a quin punt tractaran la qüestió de si el nombre d'alumnes és o no massa petit. En tot cas, nosaltres ho posarem com a criteri. Hi haurà els criteris de qualitat i també el del nombre d'estudiants.

També és important que hi hagi una forta col·laboració interuniversitària.

Un altre aspecte és que a les universitats públiques totes les propostes s'adeqüin als recursos de què disposen actualment, segons el model de finançament actual, descrit en la LUC. Està previst un increment determinat per als propers anys; en particular, per al proper any.

Per parlar de la implantació, podem repassar una mica ràpid el document en què ja s'explica tot el que ha de contenir la proposta. Potser ja el coneixeu bastant bé. A la proposta que ens heu de presentar abans del 15 de novembre hi ha d'haver la informació següent i cal valorar-ne l'adequació al

Reial decret i als criteris de programació universitària de Catalunya. És a dir, us demanem aquesta informació perquè des del Govern, i a l'informe que n'ha de fer AQU Catalunya, es pugui veure si s'adequa als criteris.

En primer lloc, cal incloure-hi informació de caràcter general: la denominació, l'enfocament, les universitats participants, l'òrgan responsable del programa, els estudis que integren el programa; és a dir, informació tècnica. Després hi ha un apartat vinculat amb la justificació. Per què es vol implantar aquest programa? En relació amb això, cal parlar de diferents aspectes: aspectes acadèmics, externs i interns, de demanda social i de l'estudiantat, d'optimització de l'oferta formativa de la universitat, sincronia amb la recerca, aspectes específics de cada estudi, interrelacions entre els estudis oferts dins del programa... Les universitats han d'explicar les raons que consideren més importants per implantar el programa.

Ja que parlem de la qualitat, també és important que s'hi descriuïn ja, amb la precisió que sigui possible en aquest moment, els mecanismes d'assegurament de la qualitat de què s'autodotaran; em refereixo als mecanismes —diguem-ne— automàtics: mecanismes de coordinació, de gestió i de supervisió del programa, sistemes de suport a l'aprenentatge autònom de l'estudiant, sistema d'informació i comunicació pública del programa, mecanismes d'assignació, formació i avaluació del professorat... Cal que hi hagi elements d'aquest tipus establerts perquè els responsables del programa s'hagin d'interrogar periòdicament sobre com està funcionant i puguin veure quines millores s'hi poden introduir.

Després tenim la primera part de descripció del programa en general. Tot seguit, hi ha una descripció més específica dels estudis que hi ha dins del programa. Els estudis són els títols de màster, que n'hi pot haver un o diversos. També hi pot haver el doctorat. Pel que fa al doctorat, sabeu també que un serà doctor per una universitat determinada, no serà doctor per un programa de postgrau (si bé el nom del programa probablement apareixerà en el diploma del títol). Tot i així, s'entén que dintre de cada programa de postgrau oficial hi haurà línies de recerca diferents per a la direcció de tesis doctorals.

En relació amb la justificació de cada estudi, caldrà atendre certs referents o aspectes: acadèmic extern, acadèmic intern, demanda, nombre potencial d'estudiants. També hi ha d'haver els aspectes acadèmics, els objectius de formació de l'estudi, l'estructura curricular. Fixeu-vos que aquí no estem parlant necessàriament d'assignatures concretes. Parlem dels grans blocs; primer hi ha els objectius de formació de l'estudi pel que fa a competències, i després hi ha l'estructura curricular. Aquí cal arribar a un cert grau de detall —està explicat en els documents—, però no és necessari arribar a donar detalls concrets de les assignatures. Per quin motiu és un grau de detall inferior? Per donar llibertat a les universitats. De vegades als màsters hi ha un investigador o un professor que ve de fora per fer una

estada d'un any; potser això al principi no se sap. També pot ser que sobre la marxa es vegi que aquell curs no va bé i que convé modificar-lo. Per tant, es tracta de donar una certa flexibilitat a les universitats perquè cada any puguin acabar de concretar les coses de la manera que creguin millor. Per això, ja no demanem detalls com el programa de l'assignatura. No arribem a tant.

Pel que fa als recursos sol·licitats, cal donar una informació mínima però necessària de la plantilla, dels recursos materials i de la viabilitat econòmica i financera.

Tots aquestes aspectes tenen relació amb aquelles propostes que es vulguin començar al curs 2006-2007. Parlem, ara, de l'altra cosa que he comentat: la visió global en l'horitzó 2010. També hi donem força importància. És a partir d'aquesta visió global que anirem treballant per dissenyar el mapa de Catalunya. Fins i tot caldria relacionar-ho com més aviat millor amb els graus; de fet, seria recomanable fer-ho conjuntament. Els graus van una mica més retardats. Des del Ministeri, han dit que a l'octubre intentaràn fer ja les directrius d'alguns graus per començar. Es veu que tot plegat va una mica lent. De fet, per fer bé una planificació de tot el marc universitari català caldria fer-ho de totes dues coses: dels postgraus i dels graus. El que passa és que en els graus hi ha un cert grau d'incertesa. Tot i així, haurem d'anar-ho introduint; fins i tot al Consell Interuniversitari començarem a posar en marxa, també gradualment —ja que parlem de *grau...*—, unes comissions per anar estudiant els problemes més importants del mapa de titulacions actuals. Per exemple, ens plantejarem quins problemes més importants hi ha en el mapa actual pel que fa a les humanitats, o les ciències socials, etc. Cal començar a mirar-s'ho i a pensar ja en el futur, per intentar definir la direcció en la qual han d'anar les universitats. Tot plegat s'ha de fer sempre amb el benentès que, en un entorn tan canviant com l'actual, res no es pot sentenciar fins a l'últim detall. Intentarem, però, arribar sempre al màxim que es pugui a cada moment.

Parlem ara de les característiques del nou postgrau. En primer lloc, tenim la qüestió de l'oficialitat, que ja existia per al doctorat, però que per als màsters és una novetat. Efectivament, els màsters fins ara només eren impartits com a formació contínua, no era formació oficial. Ara hi haurà uns títols «oficials» de màster. Amb aquesta oficialitat es ressalta la importància dels màsters, però també es plantejen problemes. D'ara fins al final, parlaré d'aspectes i de problemes pendents.

Hi ha el problema de la denominació. Què passarà amb tots aquells estudis que ara es diuen *màster* que no passin a ser títols oficials? Segons la legislació espanyola, sembla que no es podran dir *màster*. Encara no hem entrat amb rigor en aquesta qüestió, perquè encara no hi ha cap màster oficial, però a partir del setembre o l'octubre del proper any ho haurem de fer. El que passa és que comprem que, en aquest aspecte, no hauríem d'entrar-hi

nosaltres. Creiem que no hauria de ser una decisió d'una comunitat, sinó que a tot Espanya s'hauria de fer el mateix, s'hauria de seguir un criteri similar. Caldria arribar a algun acord sobre com s'han de denominar els altres estudis. Suposem que hi haurà reivindicacions que la paraula *màster* té també una tradició per a certs estudis... L'ideal seria acordar uns criteris en l'àmbit estatal. Esperem que sigui així, però si la legislació no canvia s'haurà d'aplicar.

Respecte de la qualitat, cal recordar que hi haurà els mecanismes d'acreditació de la qualitat *ex post* i que ara hi afegim l'informe *ex ante* d'AQU Catalunya, que també farem almenys en els primers anys.

Pel que fa al ple exercici d'autonomia universitària, nosaltres estem molt convençuts que l'autonomia, la iniciativa de cada universitat és molt important: volem que ens proposin aquelles coses en què els sembli que poden oferir una formació millor. En general, pel que fa als màsters amb directrius i els graus, des del Govern català, com ja sabeu, sempre hem dit que el «catàleg» —si és que n'hi ha d'haver, de catàleg— no ha de ser rígid. Si cal, les universitats han de poder tenir la iniciativa per proposar fàcilment, de comú acord amb el govern autonòmic, noves titulacions en el futur. Ens alegrem que el grup de treball, el *grupo de expertos*, hagi recollit algunes de les propostes que va fer el Consell Interuniversitari de Catalunya perquè fos flexible el grau. Almenys està recollit com a intencions. Esperem que en general sigui així.

Cal recordar també el famós article 8.3 del Reial decret dels postgraus, on es diu que hi haurà postgraus amb directrius pròpies; per a aquests, hem d'esperar a veure què en diu el Ministeri.

En relació amb altres característiques del nou postgrau, hi ha també la diversitat. Hi haurà màsters professionalitzadors, de recerca i mixtos o acadèmics —la paraula que utilitza el Reial decret és *acadèmic*—, i, hi haurà el doctorat.

Cal recordar també que els títols oficials a les universitats públiques han de tenir preu públic. En l'àmbit autonòmic no podem establir del tot aquest preu públic. Primer el Consejo de Coordinación Universitaria (CCU) ha de definir un marc, uns marges, tal com passa amb les titulacions actuals. Una vegada hagi establert aquests marges o criteris, cada comunitat autònoma haurà de definir els preus. És un tema molt delicat que afecta l'estudiantat. En primer lloc, és molt important que estiguem convençuts del nou EEES, i ens ho hem d'agafar amb ganes tots: els professors, el personal d'administració i serveis... i els estudiants. Els estudiants també han de veure que es tracta realment d'una millora per a ells. Estic convençut que ho és, i que la intenció per la qual s'ha fet a tot Europa és per aconseguir una millora en la formació. Però a vegades s'han escoltat algunes opinions que diuen que es vol «privatitzar» la universitat, i coses d'aquest tipus. No és això: es tracta d'aconseguir una millora de la formació, a més de facilitar la mobilitat.

En segon lloc, tornant als preus, hi haurà un preu públic a les universitats públiques, en el sentit que previsiblement serà un preu relativament assequible per a l'estudiantat, per als joves del país. Actualment, hi ha màsters que tenen unes matricules elevades. En el cas dels màsters oficials de les universitats públiques, serà el preu que fixi el CCU, que esperem que no serà gaire elevat. Segurament serà una mica superior al dels graus, però no gaire més (entre el grau i el doctorat). D'altra banda, a la reunió de ministres europeus de Bergen ja s'ha recordat la necessitat que cap estudiant tingui dificultats per arribar al nivell del postgrau per raons —diguem-ne— econòmiques o socials. Això es pot fer amb uns preus públics moderats, o bé amb un sistema de beques o préstecs potent. És una reflexió que s'ha de fer a Espanya i a cada comunitat autònoma per decidir si es mantenen uns preus públics moderats, molt moderats, o si es dona una mica més de flexibilitat, però acompanyada d'un sistema d'ajuts, en els casos necessaris, també potent. Crec que és un debat important que s'ha de fer aviat al nostre país.

Pel que fa al reconeixement específic dels postgraus a efectes del model de distribució de finançament per a les universitats públiques, òbviament a mesura que es vagin implantant els nous estudis s'aniran incloent en aquest model uns indicadors de nombre de crèdits matriculats en postgrau, etcètera.

Quines incògnites queden, a més de les que sorgeixin avui i demà aquí en aquesta trobada? Queden com a mínim aquelles que es deriven de les mancances o faltes de reglamentació o de concreció actuals, entre les quals podem fer menció de les següents:

1. La manca de concreció dels títols de grau i dels màsters amb directrius; com més aviat ho avançés el Ministeri, millor.
2. La manca de fixació de preus de matrícula per a les universitats públiques (ja comentada abans: estem esperant que el Consejo de Coordinación Universitaria estableixi els marges).
3. La manca de fixació dels criteris i estàndards de qualitat per a l'avaluació *ex post* (els ha d'establir el CCU); ja hi ha alguns avenços, el CCU n'ha fet un primer esborrany. AQU Catalunya també ha establert, per exemple, un document per a les proves pilot. Així doncs, el CCU i les agències de la qualitat, molt en especial la de Catalunya, estan tirant endavant documents respecte a aquesta qüestió. Recomano que en les propostes que esteu preparant tingueu molt presents els criteris d'acreditació; de fet, potser és l'element més important que haurien de tenir en compte les universitats, perquè cal preparar uns estudis que després puguin passar l'acreditació. Per tant, és molt convenient tenir-los molt presents des del principi.
4. La manca de definició de l'òrgan que efectuarà l'avaluació. El Reial decret abans deia, més o menys: «La evaluación correrá a cargo de la ANECA, en colaboración con las agencias autonómicas». Segons la nova modificació, ara dirà, més o menys: «... la ANECA o las agencias de calidad autonómicas». Ara hi haurà una o. Per descomptat, des del Govern considerem que el natural és que qui efectui l'avaluació sigui l'agència de qualitat catalana.
5. La manca de circuits clars per als estudis conjunts. En aquest sentit, potser el cas una mica més problemàtic és el d'uns estudis en què hi estiguin involucrades dues o més comunitats autònomes espanyoles. Imaginem-nos que hi ha una proposta de màster entre aquí i Madrid o Sevilla. S'ha de presentar a totes dues comunitats, o a totes tres, les que siguin, i ha de tenir l'aprovació de totes; és lògic. El que passa és que tot això s'ha de fer abans del 15 de febrer i, per tant, anirà en paral·lel. Llavors potser una no sabrà la resposta de l'altra comunitat fins al final. O potser una comunitat diu que no els agrada i no el programaran. Llavors s'haurà de plantejar què es fa. És un punt que haurem de tractar. No sé si és una cosa que ens volíeu plantejar. Haurem d'intentar que hi hagi el màxim de diàleg en aquest període del 15 de novembre al 15 de febrer, sobretot pel que fa als estudis que siguin

Malgrat les dificultats i incògnites, cal aprofitar l'oportunitat apostant per la qualitat i el rigor, cercant una oferta que satisfaci les necessitats de formació superior especialitzada del nostre país i obtingui prestigi i atractiu a escala europea i mundial

intercomunitaris, i procurar que quedi una mica de temps per reaccionar. Si totes les comunitats que hi participen diguessin que sí menys una, els que han proposat el programa haurien de tenir temps per repensar-s'ho, per decidir si cancel·len la participació d'aquella universitat, si ho modifiquen tot, o si s'esperen un any més. En tot cas, el que és clar és que haurien de tenir la possibilitat de fer una rectificació dintre d'aquest període.

6. Finalment, la manca de precisió del significat del «caràcter oficial» del postgrau. És la qüestió de per a què servirà. Hi haurà un problema amb els màsters (o com es denominin) que no siguin oficials, però que compleixin els mateixos requisits de qualitat i d'estructura. Suposo que els problemes vinculats amb aquesta qüestió s'aniran aclarint progressivament.

Per acabar, parlem d'altres aspectes sobre els quals també cal reflexionar. Crec que un tema important —potser aquests dies, aquí, en podríem parlar— és la relació entre programa i títol o entre programa i estudi. El programa és el programa oficial de postgrau que engloba diversos estudis: pot tenir *n* màsters i el doctorat. Part de la informació que demanem és per al programa, i una altra part és per a l'estudi, el màster. El «centre de gravetat», durant les últimes setmanes, ha anat decantant-se cap a l'estudi, cap al màster, perquè és el que l'estudiant veurà. Cal preocupar-se molt de tots els aspectes del màster: els objectius formatius... Però, pel que he sentit a dir, hi ha universitats que pensen fer uns programes oficials bastant amplis, en els quals hi hagi molts màsters. Potser anirà bé per provocar sinergies de col·laboració, si bé penso que si el programa oficial es fa tan ampli que només és una «caixa» molt grossa en què caben moltes coses força diverses, potser no sigui òptim. Fóra bo que, des del programa, es poguessin establir també uns criteris generals —criteris de mecanismes de qualitat, criteris d'admissió i selecció, per exemple— per a cada estudi. L'òrgan responsable del programa també hauria de tenir un poder important, perquè no passi que, si un màster determinat es «descantella» una mica, ningú no el pugui controlar prou de prop. Per això, últimament, tendeixo a pensar que l'òrgan responsable del programa té un paper una mica més important del que sembla. És un punt sobre el qual cal reflexionar: cal trobar-hi el punt òptim.

Una altra qüestió que cal pensar és el pas a màsters des d'estudis actuals incomplets. Plantejaré un cas: un estudiant ha fet 180 crèdits —els crèdits actuals no es mesuren amb ECTS, però considerem que si ha fet uns estudis de tres anys ha fet l'equivalent a 180 ECTS—, ha fet totes les assignatures troncales del primer cicle, però és una titulació llarga i no té un títol de primer cicle. Si es fa una primera lectura ràpida del Reial decret 56/2005, semblaria que aquest estudiant no podria ser admès a cap màster oficial, la qual cosa pot reduir el nombre d'estudiants potencials durant els primers anys.

Aquesta tarda podríem comentar aquest cas amb la directora general d'Universitats del Ministeri. Nosaltres hem demanat al Ministeri que facin un estudi jurídic per veure si, amb una lectura més matisada, més aprofundida, del Reial decret, es pogués admetre. Creiem que fóra bo que es pogués admetre, perquè creiem que està en l'esperit del Reial decret. Però, en aquest moment, mentre no es faci aquest estudi, nosaltres no ens atrevim a assegurar-ho.

Un tema que estem tractant poc és el de l'adequació al marc general de qualificacions i la definició de marcs específics. A Europa —es diu a la Declaració de Bergen— es parla d'adequar-se a un «marc general de qualificacions». És un marc molt general: parla dels nivells de *bachelor*, grau, màster i doctorat. També hi ha algunes directrius i alguns criteris per delimitar si un estudi té un nivell de grau. De fet, el marc més general de tots és un que tracta la formació secundària, la formació professional, la formació universitària i l'aprenentatge al llarg de la vida. Defineix uns criteris molt generals respecte de quin ha de ser el nivell —per dir-ho així— dels estudis perquè es considerin de batxiller, de formació professional, de grau, de màster i de doctorat; i, fins i tot, tracta aspectes de l'aprenentatge al llarg de la vida. Són coses molt generals; segur que totes les propostes ja s'hi deuen adaptar, però també fóra bo que se'n parlés aquí, per, com dèiem abans, suggerir camins que es poden seguir. D'altra banda, en els propers anys, fins al 2010, s'han d'anar definint uns marcs específics. A Bergen es parla d'uns marcs per a cada estat. És a dir, jo entenc que cada estat ha d'especificar uns marcs per precisar els nivells, els objectius formatius generals de les titulacions.

També se'ns planteja la qüestió de la titulació exigida per al professorat dels màsters. Cal plantejar-se si és suficient que el professor sigui, per exemple, amb els estudis actuals, un graduat, si ha de tenir un títol que inclogui un segon cicle o si, en el futur, un professor que tingui un títol de grau podrà impartir estudis de màster. En principi, sembla que la normativa no s'hi oposa, però, és clar, sorgeixen alguns dubtes.

Pel que fa a les col·laboracions entre universitat pública i universitat privada o amb centres adscrits, creiem que és bo que hi hagi el màxim nombre de col·laboracions possible: entre universitats públiques, entre universitats públiques i privades, entre universitats privades... Es plantegen problemes relatius a la qüestió del preu públic. També fóra bo reflexionar sobre aquest problema, per veure si es poden trobar maneres que no impedeixin aquestes col·laboracions, si en algun lloc es fan necessàries.

En conclusió, podem dir que per primera vegada s'implanten al nostre país estudis en el marc de l'EEES. És un fet que podem considerar com a històric des del punt de vista universitari. Malgrat les dificultats i incògnites, cal aprofitar l'oportunitat apostant per la qualitat i el rigor, cercant una oferta

que satisfaci les necessitats de formació superior especialitzada del nostre país i obtingui prestigi i atractiu a escala europea i mundial.

Tots estem disposats a arromangar-nos per fer-ho possible!

2 | EL MARCO LEGAL Y COMPETENCIAL DE LOS POSGRADOS

Carmen Ruiz-Rivas Hernando, directora general de Universidades, Ministerio de Educación y Ciencia

Muchas gracias, rector. Es siempre un placer volver a Girona. Estuvimos aquí compartiendo mesa hace no mucho tiempo, hablando también de las perspectivas que tenemos por delante.

Ramon Vilaseca ya ha desarrollado esta mañana el marco legal y competencial. Como me han dicho que sea breve porque hay muchas preguntas, muchas incógnitas e incertidumbres a las que tenemos que responder, no voy a describir lo que se establece en el Decreto de Posgrado; doy por supuesto que todo el mundo lo conoce perfectamente. Hablaré de hacia dónde vamos con el posgrado, de dónde partimos y por qué tenemos una serie de dificultades en la transformación hacia este nuevo esquema.

En el caso de las universidades españolas, la situación actual es que tenemos unos programas de doctorado —nuestro posgrado oficial— que han crecido excesivamente en número. Existen unos 2.500 programas de doctorado, de los cuales sólo alrededor de 500 tienen mención de calidad. Y tenemos una oferta estimada, sólo en el primer año del DEA, en el año de los cursos, de más de 100.000 créditos. Este dato nos da una idea global de que hay algo ahí que no está coherentemente organizado. Y, si el doctorado ha tenido un crecimiento poco controlado, el posgrado más profesional —los títulos propios— ha tenido lo que se podría llamar un crecimiento desordenado. Además, estos posgrados están fuera del sistema público de educación superior.

Son, pues, dos elementos que debemos tener en cuenta cuando queremos poner en marcha un gran desafío, una novedad importante en el sistema universitario español como es el posgrado oficial: una organización en la cual recuperamos para la educación superior pública en general —por supuesto, también para la privada— un sector que ha estado en los márgenes de la organización curricular oficial.

Partimos de una situación en la cual tenemos que construir un nuevo esquema de posgrados a partir de unos posgrados investigadores —los programas de doctorado— y unos títulos propios que han ido creciendo probablemente con un gran número de requisitos para empezar, pero muy poco control y seguimiento *a posteriori*.

La idea de los nuevos posgrados es invertir esa tendencia. Se trata, pues, de facilitar la puesta en marcha para los nuevos posgrados con una regulación mínima en cuanto a requisitos, contenidos, etcétera; de simplificar la legislación, apostando al mismo tiempo, y muy seriamente, por la evaluación y el control de calidad de lo que se ofrece. Esto significa invertir drásticamente una tendencia, una tradición.

Está claro, pues, que vamos a encontrar algunas dificultades. El hecho de que no exista un marco normativo extremadamente regulador provoca, a mi juicio, lo que las universidades transmiten como incertidumbres; incertidumbres que son resultado de un marco más abierto. Éste es uno de los problemas con los que nos encontramos. Partimos de una situación, tenemos que ir hacia otra, y la transición es complicada porque nuestras tradiciones son como son y el sistema tiene su propia inercia.

Así pues, si hablamos del marco legal que planteamos para el posgrado, habría cuatro palabras clave: diversidad, flexibilidad, cooperación y calidad. Quiero insistir luego un poco más sobre la cooperación en posgrados conjuntos, ya que me parece que es el gran futuro de nuestros posgrados. No me refiero solamente a posgrados conjuntos con otras universidades, sino también con empresas, industrias, organismos públicos de investigación, que sirvan, a la vez, a los ámbitos de posgrado más profesionales y a los investigadores. La inserción laboral de los doctores es uno de los problemas que nos preocupa claramente y, por lo tanto, los doctorados conjuntos con industrias, centros de I+D+I, etcétera, son programas en los que tenemos que avanzar.

En cuanto a las competencias, la responsabilidad fundamental de los nuevos posgrados recae en las universidades, que tienen que ejercer de verdad su autonomía en la puesta en marcha de estos nuevos estudios. Inmediatamente después la responsabilidad recae en las comunidades autónomas, que son las que autorizan la implantación de los estudios y la realización de una planificación razonable de las enseñanzas en su comunidad. Por parte del Ministerio, nuestro papel, por supuesto, es apoyar, impulsar y coordinar los distintos sistemas, puesto que si queremos avanzar en el espíritu del proceso de Bolonia —que consiste en que los distintos países cedan en parte sus competencias para acordar procedimientos, criterios y sistemas comunes— tanto más debemos hacerlo entre nosotros.

Cada universidad debe planificar si apuesta por muchos estudios de grado o por pocos, por muchos posgrados o por pocos, si apuesta por una alta componente internacional o por una componente más local. En definitiva, cada universidad tiene que definir, en esta perspectiva del 2010 o 2011 —primera etapa del proceso—, qué es lo que quiere ser en ese momento, qué recursos tiene, qué necesidades tiene y qué costes le puede suponer

En este sentido, quiero felicitar a AQU Catalunya, ya que una primera muestra de este trabajo en común es el haber acordado entre todas las agencias de calidad de las distintas comunidades y la ANECA un documento unificado para la presentación de los posgrados. Me parece extraordinario y me hace creer que, en este sentido, estamos en el buen camino. Espero que sigamos avanzando para acordar elementos comunes más precisos en temas tan fundamentales como la acreditación y evaluación de la calidad.

Desde el Ministerio, además de establecer el marco normativo, se ha puesto algo de dinero para cubrir lo que es necesario hacer en este primer año (me refiero al periodo que va desde enero de 2005, cuando se publicaron los decretos, hasta la finalización de este curso académico), es decir el desarrollo interno y organizado en las universidades de una planificación respecto a lo que quiere ser cada universidad en el año 2010. Cada universidad debe planificar si apuesta por muchos estudios de grado o por pocos, por muchos posgrados o por pocos, si apuesta por una alta componente internacional o por una componente más local. En definitiva, cada universidad tiene que definir, en esta perspectiva del 2010 o 2011 —primera etapa del proceso—, qué es lo que quiere ser en ese momento, qué recursos tiene, qué necesidades tiene y qué costes le puede suponer.

Se habla mucho de los costes del proceso de Bolonia, pero es muy difícil saber exactamente qué es lo que se requiere en cada lugar. Así pues, hemos puesto un dinero, en colaboración con las comunidades autónomas, para conocer exactamente el panorama con una definición clara de lo que cuesta, de lo que se quiere hacer y de qué recursos se dispone. Debemos tenerlo finalizado antes del verano próximo, en junio o julio.

Por otra parte, en el caso de los posgrados, ahora tenemos abiertas varias convocatorias de movilidad para incorporación de profesorado. Esta incorporación de profesorado externo—expertos de distinto tipo, profesores internacionales, etcétera— es

una acción importante de apoyo a los nuevos posgrados, de manera que a través de distintas ayudas se pueda incorporar un profesorado visitante, que no tiene por qué ser exclusivamente académico, sino que puede venir de distintos sectores en aquellos posgrados que son de orientación más profesional. Nos gustaría que los primeros posgrados oficiales —correspondientes al curso 2006-2007— en sus primeros meses tengan como profesorado a las personas más relevantes de cada ámbito. Desde el Ministerio queremos impulsar y apoyar los posgrados oficiales de las universidades ofreciendo toda la publicidad posible.

Consciente de que las universidades ahora están trabajando en sus primeras propuestas para presentarlas en las fechas que han puesto como límite sus respectivas comunidades autónomas, querría recomendar una cierta prudencia. Hemos tenido muchas reuniones de coordinación entre todos los directores generales de universidades de las comunidades autónomas. Desde junio de 2004 nos hemos reunido en múltiples ocasiones y, en todas ellas, se ha llegado a la misma conclusión: dado el lugar de donde partimos y adonde queremos llegar, en los primeros años debe hacerse con prudencia.

Hay que tener en cuenta que esta primera fase de posgrados está dirigida a los actuales titulados. Siempre consideramos que era absolutamente inconveniente no poner en marcha los nuevos posgrados esperando a que estuvieran los nuevos graduados del futuro, ya que, a mi juicio, sólo significaba un perjuicio para las universidades, que no podrían competir en un ámbito extremadamente interesante como es el de posgrado. Además, teniendo en cuenta el hecho de que los posgrados ya existen, aunque fuera del sistema organizado, nos parecía que era importante como avanzadilla de nuestra imagen en el espacio europeo e internacional el poner en marcha posgrados sólidos, solventes y oficiales. Aunque hasta el 2011 o el 2012 los candidatos a cursar estos posgrados van a ser los actuales titulados: licenciados, diplomados, ingenieros, ingenieros técnicos, también vamos a tener estudiantes extranjeros de muy distintas pro-

cedencias, profesionales que quieren hacer alguna actualización o formación adicional, por lo que, ya ahora —y, por supuesto, creo que seguirá siendo así en el futuro— los candidatos a cursar los posgrados oficiales, es decir, los nuevos posgrados, van a ser un colectivo muy diverso.

Decimos constantemente que el proceso de Bolonia en primer lugar se centra en el estudiante, pero cuando nos disponemos a realizar una oferta de enseñanzas no siempre es la primera prioridad. Si pensamos en la amplia variedad de posibles estudiantes que van a acceder a nuestros posgrados, tenemos que pensar que la oferta de un programa tiene que ser lo suficientemente flexible para poder acoger a estudiantes de orígenes y formaciones muy diversas. Ya que a un posgrado puede acceder gente con una diplomatura de tres años, con una licenciatura de cinco, con un *bachelor* de cuatro o con una formación de otra disciplina que quiere complementar para especializarse en un ámbito más multidisciplinar, tenemos que pensar en una oferta que permita que sea el estudiante el que pueda diseñar, con la tutela del programa, cuántos créditos y qué formación tiene que hacer. Hay una cierta confusión entre la oferta de créditos de un programa de posgrado o de un máster con los créditos que tiene que hacer cada estudiante. Cuando decimos entre 60 y 120 créditos, nos referimos a lo que tiene que hacer el estudiante, no a lo que tiene que ofrecer el programa. El programa puede ofrecer un número mayor de créditos, entre optativas, especialidades, etcétera. Centrándonos en el estudiante, el número de créditos se define según de dónde venga; si un estudiante de Economía quiere hacer un máster en Administración de Empresas y es licenciado tendrá que hacer menos créditos que si viene de una diplomatura de Empresariales o si viene de una licenciatura de Física.

Ésta es la cuestión: diseñar unos primeros posgrados pensando bien en una amplia variedad de estudiantes o bien en restringirlos solamente a unos pocos. Esto tiene que quedar muy claro cuando se defina el programa: a quién va dirigido y, por lo tanto, qué se ofrece para los distintos perfiles. Si no es así, las cosas no funcionarán. Habrá estudios que estén dirigidos de manera muy concentrada a un colectivo; por ejemplo, parece conveniente impulsar posgrados que faciliten la formación investigadora de los titulares de escuela universitaria no doctores, posgrados para la formación de profesor de secundaria... En fin, hay una amplia variedad. Lo importante es tener en cuenta a quién va dirigido, qué estudiantes van a venir y si hay una oferta lo suficientemente diversificada para acoger a estudiantes diversos.

Respecto al nuevo doctorado, está claro que es necesaria una reorganización de lo que tenemos ahora. Me preguntaban antes los datos de la situación en España. En la primera fase de los programas de doctorado, el DEA, tenemos alrededor de 65.000 estudiantes. Globalmente, la tasa de éxito en la realización de tesis es escasa. El Diploma de

Estudios Avanzados no ha conseguido consolidarse socialmente. Confiamos en que los nuevos másteres oficiales cubran adecuadamente esa demanda de formación posgraduada.

Así pues, el nuevo doctorado incorpora mayores grados de flexibilidad en la formación investigadora y se centra en las medidas adecuadas para el desarrollo de las tesis doctorales. Está claro que la formación doctoral debe ser distinta en función del ámbito disciplinar del que se trate, ya que no es lo mismo hacer un doctorado en Química que hacerlo en Matemáticas o en Derecho. Hay ámbitos del conocimiento en los cuales los seminarios o los cursos son más adecuados para la formación investigadora y hay otros en los que no. Por ello, en el nuevo doctorado —en el que se supone que la duración media para conseguir el título de doctor, es decir, para hacer la tesis, debe ser de unos tres años—, cada programa, cada ámbito del conocimiento tiene que plantear cuál es la mejor formación para conseguir ese resultado en ese tiempo. En este aspecto, no hay ninguna regulación previa, pero cuando se aprueba un programa sí que hay que definir la formación que se ofrece, cómo se pasa del máster al doctorado, qué requisitos hay, cómo se selecciona a los estudiantes, etc. Una gran apuesta, desde mi punto de vista la que va a tener más visibilidad internacional, será la basada en los programas y los títulos conjuntos, tanto en doctorado como en máster. El Decreto elimina muchas de las barreras para los títulos conjuntos, y la Orden de desarrollo, que está ahora mismo en trámite en el Consejo de Coordinación Universitaria, explica cómo debe procederse para la realización de estudios conjuntos, tanto con universidades españolas como con extranjeras.

Y para terminar, insistir en la cooperación interuniversitaria, que es una excelente opción, para cuya consecución intentaremos, dentro de las dotaciones presupuestarias disponibles en los próximos años, facilitar la movilidad. Sin olvidar, por supuesto, entre todos, lograr la adecuada financiación para incorporar en las universidades españolas a los mejores estudiantes y profesores en los posgrados oficiales, especialmente en las universidades públicas.

3 | TEEP II: L'AVALUACIÓ INTERNACIONAL DE MÀSTERS ERASMUS MUNDUS CONJUNTS

Josep Grifoll Saurí, cap de l'Àrea d'Avaluació de la Qualitat, AQU Catalunya

La metodologia que s'aplica al projecte d'avaluació internacional de programes de màster conjunts TEEP (Transnational European Evaluation Project) ve molt determinada per un marc d'acció política que no hauríem de passar per alt. Més que donar un llistat de documents i regulacions, és interessant, en primer lloc, que tinguem present que les competències en matèria educativa són, encara, en mans dels estats. La UE, tot respectant aquestes competències, contribueix al desenvolupament d'una educació de qualitat a través del foment de la cooperació entre els estats membres.

Dins d'aquest marc, l'acció de la UE s'encamina, per exemple, a desenvolupar la dimensió europea de l'ensenyament; afavorir la mobilitat en el camp acadèmic, i en particular el reconeixement internacional de títols; promoure la cooperació entre centres docents, i augmentar l'intercanvi d'informació.

Tenint presents aquests objectius, l'any 2001 la Comissió va adreçar un comunicat al Parlament Europeu i al Consell de Ministres en el qual hi havia un eix clar: promoure la UE a escala mundial com a centre d'excel·lència per a l'aprenentatge i la recerca científicotecnològica. En paral·lel, en aquest mateix document es feia referència a la necessitat que les activitats educatives incloguessin la dimensió internacional d'una manera més sistemàtica, i a la promoció d'Europa com a centre generador del coneixement a l'hora d'atreure estudiants interessats en una educació internacional. Dos anys més tard, el desembre de 2003, el Parlament Europeu i el Consell de Ministres van donar llum verda al programa **Erasmus Mundus**.

De les quatre accions que preveu l'**Erasmus Mundus** n'hi ha una que destaca poderosament: l'establiment de programes de màster anomenats Erasmus Mundus.

Les característiques principals d'aquests programes de màster Erasmus Mundus, que es desitja que siguin d'alta qualitat, són:

- La seva oferta es realitza a través d'un consorci de, com a mínim, tres universitats situades en, també, un mínim de tres estats diferents.
- Han de ser integrats, la qual cosa demana que els estudiants duguin a terme els estudis en un mínim de dues universitats.
- Finalment, han d'atorgar als estudiants que completin amb èxit la seva formació un diploma doble, múltiple o conjunt.

A través d'un sistema de beques, aquests programes tindran facilitats per captar estudiants de països tercers, però també per incorporar professorat extern.

Tenint en compte aquest marc, l'European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), d'acord amb la Comissió Europea i amb el suport de les universitats, individualment o a través de l'European University Association (EUA), proposa la posada en marxa del projecte TEEP d'avaluació internacional de programes aplicat als programes Erasmus Mundus conjunts.

El TEEP II esdevé, doncs, un projecte Socrates finançat per la Comissió Europea amb la voluntat de continuar l'experiència del TEEP I de desenvolupament de mètodes d'avaluació transnacionals sobre nous programes adaptats a l'esquema Bolonya. Cal dir també que és objectiu de la Comissió assegurar la qualitat d'aquests ensenyaments de màster que finança, tot disposant i aplicant un sistema d'avaluació adequat.

A banda de l'anteriorment descrit, el TEEP II d'avaluació de màsters Erasmus Mundus té com a pedres angulars:

- L'experiència d'altres projectes d'avaluació internacional desplegats anteriorment.
- El desenvolupament d'una metodologia comuna per avaluar màsters Erasmus Mundus conjunts.
- El treball cooperatiu de sis agències d'avaluació europees.
- L'avaluació de tres programes de màster Erasmus Mundus conjunts.

Partint d'una trajectòria limitada en la pràctica d'establir programes conjunts, no ja en l'àmbit internacional sinó també en el nacional, cal dir que el desenvolupament metodològic que hi ha en aquest camp és prou ampli. Si bé el TEEP I es va dedicar a l'avaluació de graus (*bachelors*) individuals, és evi-

dent que ha contribuït al disseny metodològic per a l'avaluació internacional de programes. En paral·lel, hi ha una sèrie de treballs importants desenvolupats per les universitats i les agències per tal d'establir els criteris recomanables a l'hora de dissenyar i posar en marxa programes de màster d'impartició i coordinació conjuntes.

Cal destacar un interessant document de l'EUA, *Golden Rules for New Joint Master Programmes*, que dóna instruccions per a l'establiment d'aquests programes de forma molt clara i precisa. Des del punt de vista del nivell acadèmic dels màsters, és important subratllar l'existència dels descriptors de Dublín, que defineixen de forma global el nivell de competències que han d'assolir els postgraduats (graduats en un màster), o els resultats obtinguts en el projecte Tuning pel que fa a les competències genèriques per a àmbits acadèmics més concrets.

El desenvolupament d'una metodologia comuna per avaluar els màsters parteix del projecte TEEP I, en el qual les agències de garantia de qualitat del Regne Unit, Dinamarca i Catalunya treballen avaluant tres programes de grau diferents amb una mateixa metodologia a fi de comprovar que el disseny de l'eina per avaluar funciona correctament quan s'aplica a àmbits disciplinaris diferents i per part d'agències de diversa procedència.

En el cas del TEEP II, la metodologia plantejada havia de respondre a la major complexitat que es derivava de la configuració dels programes com a conjunts. A fi d'aconseguir una pràctica avaluadora adaptada a la característica dels programes, es va optar per demanar a cadascun dels programes que elaborés un únic document que recollís la situació global del programa i sintetitzés les particularitats de cada institució del consorci. Així mateix, el treball de les agències s'articulava de manera que treballessin per parelles l'avaluació de cada programa. Això facilitava una reflexió conjunta entre agències dels resultats del projecte. En el cas d'AQU Catalunya, l'avaluació externa es va dur a terme conjuntament amb el Comité National d'Évaluation de França (CNÉ).

En examinar la metodologia d'avaluació del TEEP II s'observa que està orientada a avaluar tres dimensions: l'organització i la gestió dels programes conjunts; el nivell i el contingut d'aquests programes, i, finalment, els mecanismes de garantia de la qualitat. Aquestes dimensions s'avaluen tenint en compte uns criteris de qualitat prèviament definits, que figuren a continuació d'aquesta taula.

Taula 1 | Metodologia d'avaluació del TEEP II

Dimensions de l'avaluació

Objectes d'avaluació

Organització i gestió

Objectius del programa
 Selecció de socis per al consorci
 Mecanismes de cooperació
 Reconeixement del programa
 Recursos humans i financers
 Infraestructura
 Accés de nous estudiants
 Acollida de nous estudiants
 Política lingüística

Nivell i contingut

Estàndards acadèmics
 Mètodes d'ensenyament-aprenentatge
 Competències i objectius de formació

Assegurament de la qualitat

Estratègies
 Participació dels agents
 Pràctiques utilitzades
 Seguiment i millora de la qualitat

criteris de qualitat usats per part dels avaluadors externs i interns en l'àmbit de la gestió i l'organització:

- Els objectius del programa estan clarament definits.
- El procés de desenvolupament dels objectius i el d'elecció dels membres del consorci han d'estar relacionats.
- La gestió de totes les institucions participants s'adreça a facilitar la consecució dels objectius del programa. El programa és reconegut de forma completa per totes les institucions participants.
- Els aspectes acadèmics i administratius del programa estan dotats de forma adequada de personal i de finançament. Hi ha una estratègia de finançament per al manteniment del programa.
- Els mecanismes de cooperació, incloent-hi el grau d'institucionalització, el rol de cada membre del consorci, la gestió del finançament, el sistema de comunicació, etc., es comuniquen i són entesos per tots els membres del consorci.
- Les responsabilitats estan clarament definides i són compartides entre les institucions participants. Els rols i les responsabilitats de lideratge estan identificades.
- La informació sobre el programa és fàcilment accessible per als estudiants i altres persones interessades.
- Les gestions per a la captació i l'acollida d'estudiants i professors visitants estan organitzades per tal de fer front, per exemple, a les necessitats d'allotjament, de tutoria, de cursos de llengües, d'integració dels estudiants, de tràmits oficials, d'assegurances, etc.
- La infraestructura, per exemple la biblioteca i altres fonts d'informació o els locals i l'equipament, estan d'acord amb les necessitats del programa.
- Hi ha establerta una política sobre l'ús de la llengua.

criteris de qualitat usats en l'àmbit de les característiques del programa i la seva impartició:

- El programa ha establert els seus propis punts de referència per tal d'assegurar que els estudiants assoleixen el nivell de competències requerit per als graduats del màster.
- El programa garanteix que totes les competències i tots els objectius d'aprenentatge establerts s'aconsegueixin.

- El programa, mitjançant la impartició de les matèries en una estructura conjunta, aconsegueix un valor afegit en relació amb un programa similar que s'imparteixi en l'àmbit nacional.
- Les qualificacions del professorat (incloent-hi les oportunitats per al desenvolupament del professorat) són suficients i adequades als objectius del programa.
- El programa està connectat amb les activitats de recerca i/o té estàndards professionals reconeguts.
- L'entorn d'aprenentatge, incloent-hi la docència, els mètodes d'aprenentatge i els mètodes d'avaluació, està organitzat per afavorir la consecució dels objectius d'aprenentatge. Els mètodes d'avaluació són comuns en totes les parts del programa o, com a mínim, són acordats per tots els membres del consorci.

Finalment, els criteris relatius a la garantia de la qualitat que es van tenir en compte en l'avaluació del TEEP van ser:

- El programa formula i implementa una estratègia de garantia de qualitat conjunta. Les estratègies poden considerar, per exemple, canvis en la demanda d'estudiants, en les expectatives externes, en el desenvolupament de l'ensenyament i l'aprenentatge i en noves àrees de recerca.
- Les pràctiques de garantia de qualitat involucren estudiants, professors i altres agents relacionats de totes les institucions participants.
- El programa avalua que els seus objectius s'assoleixin i aconsegueixen uns nivells correctes.
- La garantia de la qualitat inclou la coordinació i l'avaluació al llarg del programa per tal de garantir que les competències i els objectius d'aprenentatge s'assoleixin.
- El programa desenvolupa mecanismes de seguiment i millora contínua de la qualitat.

Esquemàticament, el TEEP segueix un procés de doble fase —d'avaluació interna i avaluació externa feta per parells— i elabora informes sobre la qualitat dels programes i sobre la metodologia aplicada o metaavaluació.

La gestió del TEEP es fa a través d'un grup de gestió on hi ha representants de sis agències, l'EUA, l'ENIC-NARIC (European Network of Information Centres, National Academic Recognition Information Centres) i un representant de la Comissió Europea.

La planificació temporal inclou una selecció dels programes participants, la preparació de la guia d'avaluació, la selecció d'experts, l'organització de les visites a les institucions i dues conferències en què es troben representants dels programes avaluats i membres dels comitès d'avaluació externa, i que tenen lloc a l'inici i al final del projecte, quan s'obtinran les conclusions finals. Les institucions tenen de març a maig per preparar els informes corresponents. Les visites es duen a terme de juny a octubre; i els informes finals, de novembre a març.

Els comitès que duen a terme l'avaluació externa són equips que inclouen experts acadèmics relacionats amb l'àrea avaluada, estudiants de doctorat i experts en garantia de la qualitat provinents de les agències.

Les visites, com és natural, estan organitzades de manera que hi hagi reunions amb professorat, estudiants, responsables de l'ensenyament i de la universitat, i personal de gestió. Tot i això, cal dir que s'observen diferències entre els membres del consorci responsable del màster, de manera que n'hi ha que aporten molts recursos i lideren el procés mentre que d'altres actuen en el si del consorci d'una manera força més modesta. En qualsevol cas, la visita a totes les institucions del consorci tracta d'analitzar-ne totes les dimensions de forma homogènia.

Quines són les primeres impressions de l'avaluació d'aquests màsters?

Per al cas del programa avaluat conjuntament per AQU Catalunya i el CNÉ, hi ha alguns resultats de l'avaluació que ens sembla interessant comentar i que poden aplicar-se a altres experiències semblants.

En primer lloc, és important retenir que el correcte funcionament d'un programa conjunt ofert per un consorci d'universitats demana nous instruments de gestió interuniversitaris, així com nous recursos acadèmics i de serveis que facilitin la coordinació de l'ensenyament, concretament, la coordinació que afecta el model pedagògic i el desplegament del programa.

La implantació de les noves tecnologies aplicades a metodologies docents alternatives són un aspecte altament valorat. La possibilitat de seguir matèries en línia, de realitzar treballs de recerca dirigits a distància per professors d'altres universitats membres del consorci i la creació de fòrums de debat entre els estudiants del màster són algunes de les experiències que les TIC fan possibles.

La política lingüística del màster és també una qüestió important que s'ha de considerar. En aquest sentit, cal tenir en compte les característiques dels estudiants (coneixement de llengües) i la viabilitat de les institucions per oferir el programa en una o altra llengua. Sovint s'opta per impartir la totalitat del programa en anglès. Això facilita tant l'ac-

cés al màster d'estudiants de tercers països com la mobilitat d'aquests estudiants entre les diverses seus. Ara bé, representa també un esforç suplementari si les institucions d'àrees no anglosaxones han de desdoblbar grups, per exemple.

L'experiència acadèmica prèvia dels estudiants que accedeixen als màsters Erasmus Mundus hauria de facilitar un enfocament pedagògic renovat en el qual l'estudiant sigui més actiu i les institucions afavoreixin les vies per a l'autoformació i l'intercanvi de coneixements amb altres estudiants, també amb els estudiants locals que segueixen estudis semblants.

Un altre dels aspectes clau d'aquest tipus de màster va lligat a la integració professional dels graduats. Aquest tipus de programes conjunts han de tenir en compte les perspectives laborals dels graduats locals, però també han de considerar l'àmbit internacional de forma coordinada com a programa.

Les institucions participants obtenen una informació molt interessant sobre les pràctiques acadèmiques en institucions d'altres països, la qual cosa permet realitzar ajustos i millores en l'oferta. Aquesta situació també afavoreix, d'altra banda, la possibilitat que els estudiants efectuïn un *benchmarking* de les institucions del consorci i en comparin la qualitat.

Actualment l'accés als programes Erasmus Mundus per part d'estudiants de la Unió Europea és limitat, ja que les beques del programa van adreçades a estudiants de tercers països.

Finalment, cal disposar d'un procediment clar per a l'atorgament de títols als graduats.

Vist tot això, quines perspectives obre el TEEP II?

En primer lloc, sembla raonable establir els criteris per a un reconeixement europeu de la qualitat d'aquests màsters. La possibilitat d'emprar l'actual projecte TEEP II per tal de lliurar distintius de qualitat sembla poc recomanable per tal com el disseny metodològic ha estat orientat a provar una metodologia pilot d'avaluació.

També caldria pensar en com s'ha d'organitzar aquest sistema d'assegurament de la qualitat d'aquests màsters per fer-lo sostenible econòmicament, tenint en compte que es tracta d'avaluacions internacionals, i com connectem les avaluacions d'aquests programes amb la seva acreditació futura.

Una reflexió final després d'aquesta avaluació, i independentment de les característiques del Programa Erasmus Mundus i del mètode aplicat per a l'avaluació dels programes de màster, va en la línia de considerar l'impacte que té per a una universitat la participació en una oferta educativa com la que s'ha avaluat en aquest TEEP II. L'ús del mot

Les institucions participants obtenen una informació molt interessant sobre les pràctiques acadèmiques en institucions d'altres països, la qual cosa permet realitzar ajustos i millores en l'oferta. Aquesta situació també afavoreix, d'altra banda, la possibilitat que els estudiants efectuïn un benchmarking de les institucions del consorci i en comparin la qualitat

impacte s'ha d'entendre en un sentit favorable, per la generació de beneficis i sinergies molt interessants per a la institució participant, però també apunta a la possibilitat de càrregues associades a aquest tipus d'iniciativa.

De forma natural, el desenvolupament de la recerca s'ha nodrit de l'experiència internacional, en tant que ha estat freqüent la integració d'investigadors de diferents països en equips multinacionals. En canvi, aquesta dimensió de cooperació internacional en el camp de la docència ha estat més limitada. Si bé a escala universitària la posada en marxa del programa de beques Erasmus ha començat a canviar la situació, no és menys cert que la possibilitat de dissenyar un programa de formació conjunt i col·laborar després en la seva impartició és encara un àmbit poc explorat per diversos motius.

El procés europeu de convergència en el camp de l'educació superior resulta força interessant. A banda d'estructurar un sistema compatible i comparable, hauria de ser especialment útil per a la innovació dels mètodes docents i, també, com a *benchmarking* de pràctiques docents. En aquest sentit, aquests tipus de programes són ben oportuns.

D'altra banda, els estudiants que tenen accés a aquests programes gaudeixen d'unes condicions d'internacionalització de la seva formació molt interessant. La mobilitat ja no queda circumscrita al clàssic intercanvi d'estudiants, sinó que està articulada en el si d'un programa.

Ara bé, la universitat ha de ser conscient dels recursos que han d'anar associats a l'oferta d'aquests programes conjunts. Cal tenir en compte que la consideració de programes internacionals fa que la universitat participant hagi de disposar de sistemes de gestió nous que facilitin la coordinació acadèmica, la mobilitat de professors i estudiants, i la cooperació en matèria docent en els àmbits interuniversitari i internacional. D'aquesta necessitat se'n deriven beneficis, que sovint depassen els del mateix màster per acabar arribant a altres ensenyaments de la mateixa universitat. Tanmateix, cal un esforç important que aconsella a les institucions una certa prudència a l'hora d'estendre aquestes iniciatives. Per tant, és important que el valor afegit que es genera amb aquests màsters des del punt de vista acadèmic sigui elevat. De fet, un dels criteris de qualitat recull la necessitat que aquests programes internacionals conjunts ocupin terrenys nous als que es desenvolupen en l'àmbit nacional.

Taula 2 | Agències de qualitat que participen en el TEEP II

AQU Catalunya	QAA Regne Unit	HSV Suècia
CNÉ França	HAC Hongria	NVAO Països Baixos
Màster avaluat: Euro-Aquae Euro Hydro-Informatics & Water Management	Màster avaluat: Co Mundus - European Master of Arts in Media, Communication and Cultural Studies	Màster avaluat: EMLE - European Master in Law and Economics

Taula 3 | Avaluació del màster Euro-Aquae

Institucions responsables del màster Euro-Aquae

Universit  de Nice (coordinació)
Brandenburg Technical University Cottbus
University of Newcastle upon Tyne
Budapest University of Technology and Economics
Universitat Politècnica de Catalunya

Institucions de procedència dels membres dels comitès d'avaluació externa per al cas Euro-Aquae

Groupe A rospatiale Snecma
The Royal Institute of Technology in Stockholm
VITUKI, Environmental Protection and Water Management Research Institute Budapest
Universitat de Barcelona
Universitat de Girona
CN  France
AQU Catalunya

Taula 4 | Altres institucions avaluades en el programa TEEP II

Institucions responsables del màster CoMundus

Erasmus University Rotterdam
University of Aix-Marseille
University Gent
University of Hamburg
University of Bologna

Institucions responsables del màster EMLE

Roskilde University, amb representants d'Aarhus University
Kassel University
Florence University
University of Burgundy, Dijon, amb representants de la Stendhal University, Grenoble
Institute of Education, University of London

4 | LA QUALITAT DELS POP I L'ACREDITACIÓ DELS MÀSTERS

Gemma Rauret Dalmau, directora d'AQU Catalunya*

L'adaptació de les titulacions a l'Espai europeu d'educació superior (EEES) requereix, entre altres coses, un canvi estructural basat en tres nivells de títol: grau, màster i doctorat. El curs 2006-2007 s'iniciarà, a totes les universitats, aquesta adaptació pel nivell del mig, el corresponent als màsters. La primera consideració és obvia: aquest ordre d'inici, poc coherent, farà més complexa una adaptació que ja per si mateixa no és senzilla. Des d'un punt de vista més positiu, podríem pensar que l'inici del canvi estructural per l'etapa en la qual tenim menys experiència, pel fet de ser de nova implantació com a titulació regulada, pot ser útil en una etapa de transició. En tot cas, cal que qualsevol proposta de màster tingui en compte la primera etapa, el grau, tant en el format que tenen actualment les llicenciatures o enginyeries com en el format que tindran en el futur quan tot el sistema universitari s'hagi adaptat a l'EEES.

En el nou marc legal, aquests màsters s'agrupen i relacionen entre ells mitjançant els programes de postgrau (POP). Aquests programes també inclouen màsters amb continguts que fins ara havien estat reservats al doctorat. Dissenyar o analitzar el contingut dels POP és, en certa manera, dissenyar o analitzar l'estructura del nou sistema d'ensenyament universitari, ja que el seu contingut està vinculat tant als graus com als doctorats.

La Llei d'universitats de Catalunya atribueix a AQU Catalunya la funció de promoure la qualitat dels títols en el marc de l'EEES. En aquesta primera fase d'implantació, la Conselleria ens ha encarregat emetre un informe sobre l'adequació a aquest marc de les propostes que les universitats catalanes presentaran per tal d'iniciar els estudis de màster. Per fer aquesta anàlisi cal tenir en compte un context més ampli. En primer lloc, els principis de l'Espai europeu d'educació superior, que promouen l'establiment, per part de les universitats, de sistemes d'assegurament de la qualitat interns, els quals s'hauran de sotmetre a avaluacions externes per òrgans independents. En segon lloc cal tenir en compte el camí recorregut pel sistema universitari català en els últims quinze anys pel que fa a experiències en l'assegurament de la qualitat propiciades tant per les universitats com per la Generalitat de Catalunya o pel ministeri corresponent, especialment en allò que fa referència a l'avaluació de titulacions i a l'emissió d'un informe públic. Voldria recordar aquí, entre parèntesis, que enguany fa deu anys que el sistema universitari català va crear l'Agència per a la Qualitat, la més antiga d'Espanya i de les primeres que hi va haver a Europa.

Darrerament les universitats catalanes han fet un important pas endavant amb la implantació del programa pilot d'adaptació de les titulacions a l'Espai europeu, promogut pel DURSI i que preveu, al final del seu desenvolupament, l'acreditació dels pro-

grames que hi hagin participat, molt especialment els programes de màster que formen part de projectes conjunts amb diferents universitats europees.

Cadascun d'aquests passos cap a l'assegurament de la qualitat s'ha fet amb una certa tensió, pròpia de les situacions innovadores, però, vist en perspectiva, és evident que sempre hem superat la tensió, i actualment podem afirmar que estem en una bona posició respecte a altres països d'Europa. En el cas del projecte pilot, la tensió es devia principalment a la dificultat d'adaptar el poc flexible pla d'estudis de les titulacions oficials actuals de llicenciatura o enginyeria al nou context sense sortir-se del marc legal vigent. L'experiència del pla pilot ha col·locat les universitats i l'Agència en una situació més adient per al disseny de POP i ha permès a AQU Catalunya participar en bones condicions en el projecte transnacional europeu d'avaluació de màsters conjunts (Transnational European Evaluation Project II, TEEP II), que té com a objectiu l'avaluació de màsters que participen en programes interuniversitaris europeus. La participació en aquest projecte ens permet afrontar, amb millor informació i coneixement, l'avaluació futura dels màsters un cop estiguin implantats. També ha estat una experiència important per a les universitats la participació en el programa de doctorat de qualitat promogut pel Ministeri, que porta a l'atorgament de la menció de qualitat.

L'Espai europeu d'educació superior

L'impuls que cada dos anys donen els ministres europeus responsables de l'educació superior al procés de convergència europea, establint fites i objectius concrets per als dos anys següents, ha fet avançar el projecte amb solidesa. Pel que fa a les

* Càrrec que va ocupar fins al 16 de juny de 2006.

fites que calia assolir a finals de l'any 2005, s'hi troba la definició de responsables, òrgans i institucions implicats en l'assegurament de la qualitat de l'educació superior a cada país. Aquest aspecte el tenim ben cobert a Catalunya i només caldrà establir, en el cas de competències compartides, com s'han de distribuir les tasques i les responsabilitats amb l'agència estatal que també hi tingui competència. L'altra fita europea per al 2005 estableix que el procés d'avaluació havia de tenir a tot Europa dues etapes, l'avaluació interna i l'avaluació externa; que se n'havia de fer un informe públic, i que calia que hi participessin també els estudiants. La construcció de l'EEES posa l'accent en els estudiants, que no solament hauran de participar en els processos d'avaluació, interna i externa, sinó que han de ser una peça molt més cabdal del que havia estat fins ara. En aquest sentit, AQU Catalunya ha fet tot just enguany el primer nomenament d'un comitè extern en el qual figura un estudiant. Això ha estat possible gràcies al fet de disposar d'un cert nombre d'estudiants motivats pel tema que van participar en un curs d'estiu sobre l'Espai europeu i l'avaluació institucional.

El comunicat dels ministres europeus també diu que l'informe d'avaluació ha de ser públic; és a dir, a Europa no es considera complert l'objectiu de disposar d'un sistema d'assegurament de la qualitat si no hi ha un informe públic dels resultats de l'avaluació. En canvi, hi ha més opcions pel que fa a la qüestió d'optar per l'acreditació o per la certifica-

ció. Com que són els estats els qui decideixen, hi ha estats que aposten per l'acreditació, com actualment Espanya, però n'hi ha d'altres que no han pres aquesta opció. Per tant, tendim cap a sistemes d'avaluació comparables, que en alguns casos acabaran en acreditació i en d'altres no.

Per al 2007 els ministres han posat com a fites la implementació dels estàndards i guies per a l'assegurament de la qualitat desenvolupats per l'associació d'agències europees (ENQA); la implementació en tots els països del marc nacional de qualificacions —grau, màster i doctorat—, en el qual nosaltres estem entrant ara amb els màsters, i, en tercer lloc, el reconeixement dels graus conjunts impartits a diferents universitats europees. Finalment, els ministres parlen de camins flexibles cap a l'educació superior amb facilitats per entrar i sortir del sistema al llarg de la vida.

Un tema ben desenvolupat a Europa però poc implantat a Catalunya és el que fa referència a les competències que ha d'assolir un estudiant que obté el títol de màster, o el que s'anomena «descriptors de Dublín». Aquests descriptors van ser establerts mitjançant uns grups de treball formats per responsables de l'administració i de les agències d'avaluació —amb la participació d'AQU Catalunya—, i actualment n'hi ha de definits per a grau, màster i doctorat. Al requadre es donen els descriptors corresponents a màster.

Figura 1 | Els descriptors de Dublín

Un màster s'atorga a aquells estudiants que:

- Han demostrat uns coneixements i una comprensió que es basen en el nivell típicament associat als graus i els superen i milloren, i que els proporcionen una base o una oportunitat per a l'originalitat en el desenvolupament i/o l'aplicació d'idees, sovint en el context de la investigació.
- Són capaços d'aplicar els seus coneixements i la seva comprensió, així com les habilitats per resoldre problemes, en entorns nous o no familiars i en contextos amplis (multidisciplinaris) relatius al seu camp d'estudi.

D'acord amb els descriptors de Dublín, el títol de màster s'ha de donar a aquells estudiants que, primer de tot, tenen uns coneixements superiors als de grau; aquest aspecte és obvi i la seva acceptació no presenta cap problema. Una altra competència més innovadora és la que estableix que un màster ha de proporcionar una base o una oportunitat per a l'originalitat i la creativitat. Això vol dir que els estudis de màster, o bé han de tenir una part dedicada a la recerca o bé han de fer un treball professional que fomenti la creativitat. Aquesta competència està relacionada amb una altra, que es refe-

reix a la capacitat per resoldre problemes que han de mostrar aquells que obtenen el títol de màster. Els titulats de grau també han de tenir aquesta capacitat; si no, per a què formem els estudiants? Però per als titulats de màster s'estableix que han de ser capaços de resoldre problemes en entorns nous o no familiars i en contextos amplis, pluridisciplinaris, relatius al seu camp d'estudi. Aquesta idea és fonamental, perquè es tracta d'una competència nova que hem de promoure en els estudis de màster.

Un aspecte bàsic per poder desenvolupar allò que els ministres han establert pel que fa a la garantia de qualitat de l'ensenyament superior és disposar d'algun organisme que desenvolupi les indicacions que han establert

Els descriptors també parlen de l'habilitat d'integrar coneixements, d'afrontar la complexitat i de formular judicis, fins i tot quan no es disposa de tota la informació. En un altre apartat, parlen de la capacitat d'incloure reflexions sobre responsabilitats socials i ètiques lligades a l'aplicació de coneixements i a la capacitat d'emetre judicis. Aquesta és una competència força específica dels màsters a Europa. També hi trobem la capacitat de comunicar a diferents audiències les conclusions a les quals s'arribi. I, a partir d'aquí, s'ha d'aconseguir que la persona, un cop hagi acabat el màster, sigui capaç de continuar aprenent tota sola. Cal, doncs, haver inculcat la capacitat de continuar aprenent de manera àmpliament autodirigida o autònoma.

Un altre document, que també és bàsic en el disseny de màsters, està vinculat amb el treball que ha fet l'Associació d'Universitats Europees (EUA) per establir com s'han de desenvolupar els màsters, sobretot els màsters conjunts, a diferents països europeus, la qual cosa és, per la seva novetat, allò que més preocupa les universitats. Però entre màsters conjunts i màsters no conjunts hi ha molts aspectes en comú; per això, la majoria de les recomanacions que dona l'estudi fet per l'EUA serveixen per a qualsevol situació. Aquest estudi va establir les deu regles d'or que es donen al requadre 2 (figura 2). Totes les regles són bons consells —més o menys desenvolupats— que cal tenir en compte en el disseny de nous màsters. Aquestes regles s'han emprat com a referent en el projecte transnacional europeu d'avaluació de màsters conjunts, TEEP II, en el qual s'ha analitzat si totes aquestes recomanacions s'han tingut en compte en el disseny dels màsters conjunts avaluats. Un aspecte rellevant de les regles d'or és que són el resultat d'un projecte desenvolupat per un gran nombre d'universitats europees que disposen d'una gran experiència; caldrà, doncs, tenir-les en compte en el disseny dels POP.

Les regles d'or per a l'establiment de nous màsters conjunts:

- Saber per què es creen els programes.
- Escollir els socis amb cura.
- Definir clarament els objectius del programa i els resultats d'aprenentatge esperats.
- Assegurar el ple suport de la institució.
- Garantir que es disposa de prou personal i recursos.
- Garantir la sostenibilitat del programa.
- Tenir cura que els estudiants puguin accedir a la informació.
- Assegurar una bona coordinació dels centres.
- Elaborar una política lingüística per a l'aprenentatge.
- Decidir les responsabilitats de cadascú.

Un aspecte bàsic per poder desenvolupar allò que els ministres han establert pel que fa a la garantia de qualitat de l'ensenyament superior és disposar d'algun organisme que desenvolupi les indicacions que han establert. En aquest sentit, els ministres van encarregar el desplegament d'estàndards, procediments i guies pel que fa a la garantia de la qualitat a l'anomenat grup dels quatre, que està format per l'Associació d'Universitats Europees, l'EUA; l'Associació d'Estudiants Europeus, l'ESIB; l'Associació Europea d'Agències de Qualitat de l'Ensenyament Superior Universitari, l'ENQA, i l'Associació Europea d'Institucions d'Educació Superior, l'EURASHE, sota la responsabilitat de l'ENQA. Els quatre organismes hi han treballat conjuntament. L'aspecte positiu d'aquests estàndards és que són consensuats, no imposats, i per tant tothom els accepta i entén que cal aplicar-los. El treball de redacció dels estàndards i directrius l'han fet

durant el 2005 membres de l'ENQA. AQU Catalunya ha format part del grup que ha desenvolupat els estàndards de les agències i ha participat en el debat dels d'educació superior. L'any 2007 hem d'haver aplicat tots aquests estàndards, tant les universitats com les agències.

Un altre tema que els ministres —inclosa la ministra espanyola— ens han encarregat per al 2007 és la introducció d'un model d'avaluació de les agències. Després de tota la responsabilitat que s'atribueix a les agències, aquestes també han de demostrar que treballen com cal. A més a més, s'adoptarà un registre europeu d'agències. En principi, qualsevol activitat d'avaluació que faci una agència inclosa en el registre europeu ha de ser acceptada per les altres, perquè aquests són els pactes que demana la construcció de l'Espai europeu. Lògicament, és possible que tothom acudeixi a l'agència que tingui més a prop per motius de llengua o de cultura. Però, en principi, la possibilitat de ser avaluat per una altra agència inclosa en el registre serà una qüestió àmpliament acceptada.

Els criteris i les directrius europeus

Els estàndards europeus s'han estructurat en tres apartats. Els dos primers fan referència als estàndards i directrius europeus per a la garantia interna i externa de la qualitat de l'educació superior. El tercer apartat es refereix als estàndards i directrius europeus per a les agències de garantia externa de la qualitat.

Els estàndards i directrius per a la **garantia interna de la qualitat** són aquells que les universitats han d'aplicar per si mateixes. El primer de tots estableix que les universitats han de tenir polítiques i procediments per garantir la qualitat de tot allò que fan, com és el cas dels estudis de màster, tema que aquí ens ocupa. Cal disposar d'una política i de mecanismes per seleccionar els màsters que s'impartiran i de sistemes d'aprovació, seguiment i revisió periòdica dels programes i dels títols. Els estàndards també destaquen que cal que els criteris, les normatives i els procediments d'avaluació dels estudiants siguin públics i que s'apliquin de manera coherent. L'avaluació dels estudiants és actualment un punt crucial en el desplegament de l'EEES per l'efecte que té en el seu desenvolupament i per la informació que proporciona sobre l'efectivitat de l'ensenyament. Un altre punt important és assegurar la qualitat dels professors. Els estàndards destaquen que les institucions han de disposar de mitjans per garantir que el professorat està qualificat i és competent per al treball que realitza. No es tracta solament del nivell de coneixements que té el professor, sinó també de les eines pedagògiques de què disposa per desenvolupar les competències específiques i transversals. Voldria recordar aquí, entre parèntesis, l'esforç que està fent el sistema universitari català per promoure un major reconei-

xement de l'activitat docent mitjançant l'avaluació docent del professorat.

Altres aspectes que es tracten en els estàndards europeus fan referència als recursos per a l'aprenentatge i de suport a l'estudiant, fent èmfasi en la necessitat de disposar de recursos adequats i apropiats per a cada programa ofert. Altres estàndards que cal complir per a l'assegurament intern de la qualitat es refereixen als sistemes d'informació interns i la seva utilització per a una gestió eficaç dels programes d'estudi i altres activitats universitàries, així com a la necessitat de disposar d'una informació al públic sobre els programes i els títols oferts que sigui regular, actualitzada, imparcial i objectiva. En aquest sentit, cal que sigui possible fer un seguiment de la qualitat d'una titulació amb la informació pública que la universitat posa a l'abast de la societat.

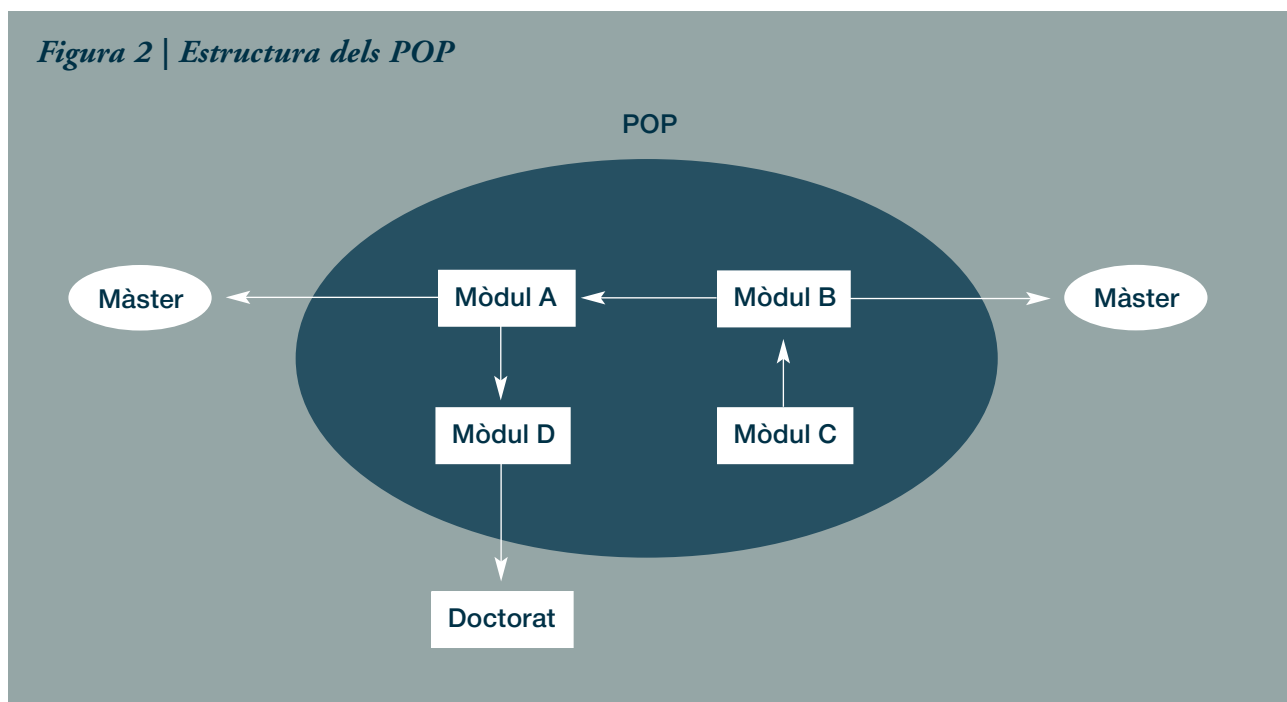
L'ENQA estableix vuit criteris i directrius per a la **garantia externa de la qualitat** de l'educació superior, és a dir, estàndards per a l'avaluació externa de les universitats o les titulacions. El primer es refereix a la relació entre els procediments de garantia externa i els processos i procediments de garantia interna. Cal, doncs, que les agències treballin conjuntament amb les universitats i que prenguin com a punt de partida els sistemes i procediments d'assegurament de la qualitat interns de les universitats per fer allò que els és propi, és a dir, per fer una anàlisi externa: emetre judicis i fer recomanacions per a la millora del sistema amb l'objectiu que les universitats s'adaptin millor als estàndards i directrius per a la garantia interna de la qualitat descrits en l'apartat anterior. No es busca la uniformitat, sinó l'adaptació de les directrius generals al context de cada universitat. El segon estàndard estableix que les agències han de basar l'avaluació de les titulacions i universitats en el següent: avaluació interna, avaluació externa, participació dels estudiants i emissió d'un informe públic. Altres estàndards estableixen que les agències han de definir molt bé quins criteris utilitzaran, han de donar informació sobre els procediments, han de utilitzar processos adients a la finalitat perseguida, han d'emetre informes públics clars i accessibles, i han de tenir processos de seguiment, així com revisions periòdiques de les avaluacions fetes. A més a més, cal que les agències elaborin de forma periòdica informes que analitzin els resultats de caràcter general i que facin una anàlisi àmplia del sistema. Tot això és el que els estàndards europeus estableixen que han de fer les agències i, per tant, caldrà fer-ho.

L'assegurament de la qualitat dels POP

Per assegurar la qualitat dels POP, el primer que cal fer és considerar què són. Des del meu punt de vista, els POP són uns elements fonamentals per a la programació i la bona organització de les universitats, però són poc significatius per als estudiants. En realitat, el que és fonamental per als estudiants és rebre un missatge clar sobre els títols que cursaran. En principi, els POP contenen diferents màsters de diferents tipus: acadèmics, professionals o de recerca. Els màsters que inclouen els POP han de definir una especialització i, a fi d'aprofitar els recursos, és bo que tinguin una estructura modular,

amb mòduls compartits entre els diferents màsters dins d'un mateix POP. Els mòduls han de ser de diferent naturalesa —teòrics, pràctics, metodològics, enfocats a la recerca, etc.— i tenir diversos nivells de dificultat per facilitar diferents especialitzacions. Cal establir passarel·les per incorporar estudiants procedents de graus diferents i amb formacions molt diverses. Si el POP conté un màster orientat a la recerca, es podrà accedir als estudis de doctorat amb la inclusió d'un mòdul de recerca equivalent al treball d'una tesi doctoral. A la gràfica es representa l'estructura d'un POP amb diferents mòduls que amb un itinerari adient porten a l'obtenció d'un màster. L'addició d'un mòdul de recerca D a un màster orientat a la investigació condueix al doctorat (figura 2).

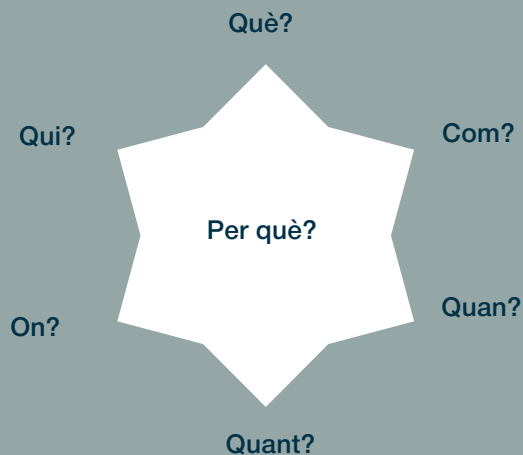
Figura 2 | Estructura dels POP

Per assegurar la qualitat dels màsters i del doctorat, inclosos en els POP, cal seguir el cicle de la qualitat basat en el disseny, el desplegament d'acord amb el disseny, el control d'allò que s'està fent per assegurar que es fa d'acord amb allò que s'havia dissenyat i, finalment, l'avaluació per introduir en el nou disseny (nou curs) tots aquells elements que el milloraran. El fet de disposar d'una sistemàtica referent a aquests dos últims aspectes és el més innovador en la pràctica universitària.

L'etapa del disseny és la primera a la qual cal fer front en el desplegament dels POP. La figura 3 és un gràfic ben conegut que recull les preguntes clau a les quals cal respondre en l'etapa de disseny de qualsevol procés, inclòs un POP, per assegurar-ne la qualitat.

Figura 3 | El disseny dels POP

La primera pregunta clau és *per què*, o sigui, quin és l'objectiu d'un POP. Si no es respon a aquesta pregunta amb un raonament basat en la necessitat acadèmica i/o social d'un POP o d'un màster, no val la pena continuar. Cal estudiar el context i les oportunitats de l'entorn abans d'iniciar el disseny d'un nou títol.

Les altres preguntes clau fan referència a *què* farem, *com* ho farem, *quan* ho farem, quantes vegades o *quant* costa, *on* ho farem i *qui* ho farà. La resposta a aquestes preguntes ha de ser pública i coneguda, i per tant escrita. AQU Catalunya ha treballat amb el DURSI quins elements cal incloure en la memòria que s'ha de presentar per a l'aprovació del POP perquè contingui la informació necessària per saber si la resposta a totes les preguntes bàsiques és l'adient. Res no és més fàcil que criticar l'extensió d'allò que es demana i confondre la necessitat d'un bon disseny i una bona informació dins de la universitat, així com als futurs estudiants, amb la paperassa. Cal tenir en compte que la memòria pot fer ús d'altra informació pública que la universitat hagi preparat en el procés de disseny del POP, com annexos o referències, i evitar així que la redacció de la memòria es transformi en la preparació d'un munt de papers i no en un instrument útil per no equivocar-se i deixar-se aspectes que cal analitzar molt bé abans d'oferir un nou títol. La memòria és un element clau per garantir la qualitat dels programes tant de cara al DURSI, que els ha d'aprovar, com de cara als estudiants, que l'han

d'escollir. La universitat ha d'establir sistemes de gestió de la qualitat dels programes que no siguin feixucs per al professorat però que en garanteixin la qualitat. Algunes universitats han treballat eficaçment en aquesta direcció.

La memòria ha de recollir informació referent a la denominació del POP i dels màsters, i al tipus de màsters que conté, tant pel que fa a la finalitat —professional o recerca— com a l'estructura —una universitat o interuniversitari—, l'organització —temps parcial o complet—, etc., així com a l'òrgan acadèmic responsable. Després cal justificar-ne l'objectiu, des del punt de vista tant acadèmic com de la demanda. És a dir, la proposta d'un nou programa de postgrau ha d'haver donat una justificació adient als requeriments acadèmics tot posant èmfasi en el context internacional, per exemple justificant que és un programa que podria trobar-se en altres universitats europees, que és adequat al nivell de postgrau d'acord amb els descriptors de Dublín, que es disposa d'experiència en aquell camp científic, etc. Però, sobretot, s'ha de posar en marxa perquè hi ha una demanda raonable. Aquest és un aspecte que cal tenir molt en compte per evitar errors semblants als que actualment té el doctorat. A Espanya hi ha 30.000 estudiants de primer curs de doctorat i l'oferta per al primer curs és de 100.000 crèdits. Si cada estudiant es matricula d'uns 12 crèdits anuals, el valor mitjà és de 3,6 estudiants per curs. Tal vegada el nivell acadèmic de tots els cursos és molt bo, però l'oferta no ha tingut prou en compte la

demanda d'estudis de doctorat. L'anàlisi del *perquè* ha de tenir en compte la demanda de postgraus. En l'anàlisi de l'entorn s'ha de considerar, si més no, quants graduats surten en un determinat àmbit i quants serem capaços de captar per als estudis de postgrau. En els estudis d'inserció laboral realitzats per AQU Catalunya, i que són públics a la web de l'entitat, tenim informació sobre les activitats professionals dels nostres graduats i, per tant, sabem quin percentatge de graduats de cada carrera està treballant en activitats relacionades amb R+D. Molt probablement aquests estudiants faran un màster. També n'hi ha molts que continuen estudiant després d'acabar una llicenciatura i que, per tant, també es poden considerar estudiants potencials de màster, però no són el 100%. Cal tenir indicis suficients per saber quin és el potencial de demanda per fer un disseny apropiat dels màsters que conformaran els POP i establir clarament la política que farà sostenibles els màsters a les diferents universitats.

El *què* fa referència a què aprendran i què aprendran a fer els estudiants d'un determinat màster. Aquest és un tema clau i innovador relacionat amb els descriptors de Dublín però que cal especificar per a cada nova titulació i que rep el nom de «perfil de competències». Aquest aspecte ha d'estar ben especificat en la memòria prèvia que caldrà presentar al DURSI i ha de ser la base per informar els futurs estudiants de l'abast de la titulació.

Una altra pregunta clau fa referència a *qui*. El *qui* té quatre nivells: quins professors, quins estudiants, quins responsables i quins gestors. Quins professors? Han de ser professors que tinguin un perfil i una experiència determinats però també cal que estiguin disponibles. Podria donar-se el cas que un màster estigui basat en un petit nombre de professors molt capaços però difícilment disponibles. Cal també assegurar que els professors especialitzats i considerats clau en un determinat programa, però que pertanyen a una altra universitat, podran atendre les demandes de la universitat que organitza el programa.

Pel que fa als estudiants, cal saber quin perfil tenen. Actualment els estudis universitaris estan dirigits a aproximadament un 50% dels estudiants que acaben els estudis de secundària; en canvi, els màsters estan dirigits a una «elit»: en aquest context *elit* vol dir estudiants que realment tinguin desig i capacitat de continuar estudiant. Amb un títol de grau els graduats poden entrar en el mercat laboral. Per tant, els postgraus han d'anar dirigits a un tipus d'estudiant que o bé vol augmentar la seva formació professional o bé vol dirigir el seu futur cap a la recerca bàsica o aplicada.

Un altre *qui* fonamental en els estudis oficials de postgrau són els responsables acadèmics de l'organització de la titulació i de l'admissió d'estudiants. El nou marc legal permet accedir a un mateix màster a partir de formacions molt diverses i caldrà que els processos d'admissió siguin adients per assegurar, d'una banda, un bon desenvolupament del programa i, de l'altra, que queden garantits els drets dels futurs estudiants.

Per acabar, cal tenir en compte els gestors de la qualitat dels POP. Cal rompre una llança a favor de la gestió de la qualitat de les titulacions a les universitats. Quan l'any 1996 vam començar l'avaluació institucional de les titulacions, un aspecte clau va ser que cada universitat creés una unitat de garantia de la qualitat, formada per unes persones que s'hi dediquessin, cada vegada més expertes i que treballaven en equip per intercanviar bones pràctiques. Va ser un punt extremadament útil per dur a terme les avaluacions i per desenvolupar la cultura de la qualitat. Aquesta nova etapa que ara comença necessita també un nou impuls a la gestió de la qualitat i a la promoció del treball conjunt d'AQU Catalunya i les universitats. Aquest treball ha d'incloure acadèmics i gestors per ser realment eficaç. En aquest sentit, darrerament AQU Catalunya ha signat convenis amb les universitats per treballar conjuntament en el marc del projecte pilot per avançar en el camí cap a l'acreditació.

L'altra pregunta clau és el *com*. Aquí hi incloem diversos aspectes. Els més rellevants són: com fem la selecció dels estudiants, com organitzem l'ensenyament, com avaluem els assoliments dels estudiants, etc. Hi ha tota una sèrie d'aspectes clau vinculats al *com* que cal haver formalitzat i fet públics abans d'iniciar el curs. Una peça important és com assegurarem que s'ha assolit el perfil de competències tant en els màsters de caràcter professional com en els de recerca.

També caldrà analitzar la resta de preguntes clau que fan referència, fonamentalment, a l'organització, la freqüència amb què s'impartirà, el calendari, els espais i instal·lacions, els recursos materials i la viabilitat econòmica. Tots aquests aspectes hauran d'estar molt clars per garantir la qualitat i la sostenibilitat del màster. Cal no oblidar, però, que una de les bases dels sistemes de qualitat és la millora contínua i, per tant, la possibilitat de modificar i rectificar tot allò que en el procés d'implantació es vegi que cal canviar.

A la llista es donen tots els aspectes i dimensions que caldrà dissenyar i analitzar en els màsters que conformen un POP i que constitueixen els apartats de la memòria que cal presentar al DURSI per sol·licitar l'autorització per a la implantació d'un programa oficial de postgrau.

Aspectes i dimensions

- Característiques generals del programa: aspectes legals administratius
- Objectiu i justificació del programa: referent acadèmic intern i extern
- Aspectes acadèmics
 - Perfil de competències
 - Estructura curricular
 - Mobilitat i col·laboració
- Sistema d'assegurament de la qualitat
- Potencial de demanda: oferta i demanda acadèmica i laboral
- Recursos
 - Professorat
 - Gestors
 - Infraestructures i equipament
- Viabilitat econòmica

Si bé el disseny del màster és una peça clau a l'hora de garantir la qualitat dels POP, no n'hi ha prou de fer-ne un bon disseny: cal que es donin un sèrie de factors que assegurin que el sistema d'assegurament de la qualitat funcionarà adientment. Aquests factors són: un context que promogui la qualitat, basat en la voluntat política dels responsables d'educació superior, el govern i els acadèmics, en la disponibilitat de recursos humans per gestionar la qualitat i en la introducció de sistemes d'avaluació i de millora contínua. Actualment, el context europeu, els governs i les universitats estan fonamentalment d'acord a impulsar sistemes de qualitat a l'educació superior, incloent-hi l'avaluació externa i el seguiment corresponent. Els sistemes de qualitat han de permetre que una organització estigui preparada per al canvi, i això és precisament allò que ens espera en els propers anys. Fins i tot aquests màsters que constitueixen el primer pas per fer el

canvi estructural per adaptar-nos a l'EEES seran provisionals i hauran de canviar per adaptar-se als nous graus i per introduir les millores que comportarà el desenvolupament d'un nou tipus de títol en una societat canviant.

Per garantir la qualitat cal disposar de sistemes per gestionar la qualitat. Què vol dir tenir un sistema per gestionar la qualitat? Vol dir tres coses. La primera és que allò que fem estigui documentat, com a base per poder-ho comunicar, poder-ho compartir, poder-ho transferir i, finalment, per poder-ho millorar. En un sistema de qualitat la documentació és bàsica. Gestionar la qualitat també vol dir tenir personal —pot ser docent i no docent, ha d'haver-hi de tot— que tingui la responsabilitat de gestionar aquelles accions que fem per assegurar la qualitat. Si no hi ha persones que gestionin la documentació, la implementació de les millores, les avaluacions, etc., el sistema no pot funcionar. Gestionar la qualitat també implica tenir uns mecanismes per gestionar la implicació dels agents i la millora contínua.

Els documents necessaris per assegurar la qualitat són de tres tipus. El primer tipus el constitueixen els documents generals: legislació, normes de la institució, informació sobre el context acadèmic internacional, informació sobre l'opinió dels graduats, estudiants, professors, etc. Són documents que cal tenir sempre abans de començar, perquè són la base sobre la qual cal treballar. Hi ha també els documents especials del POP i dels màsters: són els documents de planificació que quedaran recollits en la memòria que cal presentar al DURSI i en altres documents públics. Finalment, hi ha un altre tipus de documents, que són aquells que conformen les evidències que demostren que hem dut a terme les diferents activitats d'acord amb com les havíem planificat, que analitzem com s'han desenvolupat, que proposem canvis i que introduïm aquests canvis en la nova planificació. Hem d'anar creant documents cada dia. Poden ser actes de reunions, informes, etc. Aquests documents són els que demostren la qualitat dels programes i en permeten l'avaluació del desenvolupament. Són l'evidència o la prova que estem fent allò que hem

Si bé el disseny del màster és una peça clau a l'hora de garantir la qualitat dels POP, no n'hi ha prou de fer-ne un bon disseny: cal que es donin un sèrie de factors que assegurin que el sistema d'assegurament de la qualitat funcionarà adientment

planificat i que, a més a més, ho fem de manera correcta o que hi estem introduint una millora. Per tant, la documentació necessària per gestionar la qualitat consta de la documentació general, la documentació que farem per al POP i d'aquests últims documents. La recollida d'evidències no és encara una pràctica massa comuna, però s'estan fent molts avenços en aquesta direcció per fer el sistema amable i útil; això vol dir tenir els documents necessaris, no els superflus, i que el mecanisme per aconseguir-los sigui al més fàcil possible. A més de la documentació, cal disposar de personal que gestioni la documentació, que proporcioni al docent les eines que facilitin la recollida de la documentació, per implantar les millores. Si les universitats no es doten de responsables capaços de gestionar la qualitat, el sistema no podrà funcionar. Finalment, cal disposar de mecanismes per assegurar la millora contínua basats en la supervisió dels ensenyaments amb participació de tots els implicats, per assegurar la introducció de les millores i per participar en processos d'avaluació externs.

Qui ha de fer tota aquesta feina en el cas dels POP? L'assegurament de la qualitat és bàsicament responsabilitat de les universitats. Ara bé, les agències estan creades per promoure'l, per gestionar l'avaluació externa, que en aquest cas pot ser *ex ante* i *ex post*. L'avaluació *ex ante* és una actuació que vol assegurar, des de l'inici, l'adaptació dels màsters al nou model europeu i que manté la tradició d'una anàlisi prèvia pròpia de l'homologació d'un títol. L'avaluació que promou realment Europa és l'avaluació *ex post*, mitjançant una avaluació externa que ha de tenir un enfocament diferent segons l'objectiu que es persegueixi i que pot conduir a l'acreditació o no de la titulació. L'acreditació és una etiqueta que permet fer saber de forma molt senzilla que una titulació compleix uns determinats requisits, entre els quals hi ha el d'adequar-se als estàndards europeus de qualitat i, òbviament, el de disposar de mecanismes per a la millora contínua. No

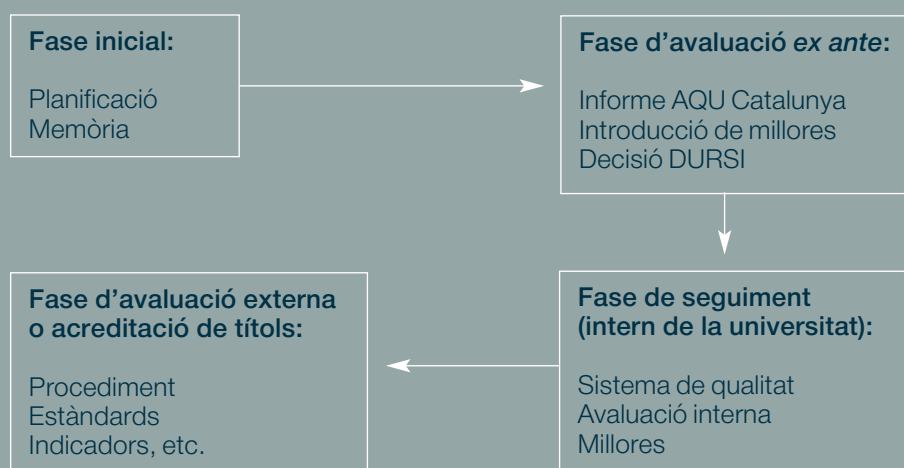
obstant això, pot haver-hi un altre sistema d'avaluació i millora que no impliqui una acreditació i que condueixi a un informe públic que doni compte del compliment, o no, dels estàndards europeus.

Una altra qüestió important és que les agències han de col·laborar entre elles: han de col·laborar en l'àmbit europeu i, evidentment, en l'àmbit de l'Estat tant amb l'ANECA com amb la resta d'agències de les comunitats autònomes. L'ENQA promou la col·laboració a escala europea. De forma menys estructurada però amb voluntat d'avançar en aquest camí, les agències espanyoles hem començat a treballar de forma coordinada en el tema de l'avaluació *ex ante* dels programes de postgrau.

Pel que fa al disseny dels POP, el DURSI va decidir, d'acord amb la LUC, que AQU Catalunya avalués el contingut d'aquestes propostes. L'experiència d'avaluació *ex ante* del disseny de les titulacions de grau i màster que han participat en el projecte pilot d'adaptació de titulacions a l'EEES és molt vàlida i fàcilment adaptable a la nova situació, tenint en compte el nou marc legal en el qual es desenvolupen els POP i els criteris i requisits establerts pel DURSI i fets públics a través dels documents presentats en el Consell Interuniversitari de Catalunya. Aquesta avaluació ha de facilitar el camí cap a la introducció d'un sistema de qualitat dels postgraus i cap a la posterior acreditació dels títols de màster.

Així doncs, per assegurar la qualitat dels POP, hi haurà una fase inicial de treball de planificació de les universitats. Després, hi haurà una fase d'avaluació *ex ante* en què AQU Catalunya farà un informe. Aquest informe donarà al DURSI més elements per prendre la decisió referent a l'autorització, o no, d'un màster. Després, haurà d'haver-hi una fase de seguiment: la fase d'avaluació interna de la universitat en què l'Agència no ha de participar en absolut. Finalment, hi haurà una avaluació externa, la fase d'acreditació.

Figura 4 | Com assegurar la qualitat dels POP

Com es desenvoluparà l'avaluació *ex ante*? El DURSI ha establert uns criteris i requisits i finalment haurà de prendre la decisió. AQU Catalunya ha d'establir el procediment, els criteris i els estàndards d'avaluació, els quals han d'incloure els criteris del DURSI i els estàndards internacionals, i ha d'emetre un informe. La universitat, en aquesta primera etapa, ha de planificar i fer una memòria. Quin és el procés? La universitat presentarà la memòria al DURSI, la qual revisarà que aquesta sigui completa i la trametrà a AQU Catalunya per fer-ne una avaluació amb experts. És el mateix procés que hem seguit en el cas de la prova pilot. Uns experts analitzaran el grau de compliment dels estàndards, que AQU Catalunya farà públics, i de tots els criteris i els requisits que estableixin el Ministeri i el DURSI. La Comissió d'Avaluació de la Qualitat (CAQ) establerta per la LOU, mitjançant la Comissió Específica per a l'Avaluació de Titulacions i Programes (ATP), que té delegada aquesta funció, emetrà un informe amb la valoració corresponent. L'Agència remetrà l'informe al DURSI, que serà qui autoritzarà o demanarà modificacions al projecte. Caldrà determinar si s'estableix una fase d'interacció entre AQU Catalunya i les universitats per ajustar millor la memòria presentada als requisits i estàndards de qualitat.

Les tasques que durà a terme l'Agència són: l'establiment de les característiques que ha de tenir un expert per a aquesta avaluació i l'elecció i nomenament dels experts. En el projecte pilot hem treballat amb dos tipus d'experts. El primer tipus correspon a experts acadèmics que coneixen bé els mecanismes de l'Espai europeu perquè han participat en el projecte Tuning o perquè han estat pioners; són acadèmics experts en aspectes metodològics, perquè el canvi metodològic és molt important en l'adaptació a l'EEES. El segon tipus correspon a experts propis de l'àmbit. Normalment cada memòria és analitzada per dos experts, un de cada tipus. Els experts reben la memòria, les directrius necessàries respecte als requisits, els criteris i els estàndards que cal aplicar, així com respecte als protocols adients per emetre l'informe. El que els experts comproven és si hi ha una presència o una absència dels elements fonamentals i, en cas que hi siguin presents, si aquests s'adeqüen o no als estàndards, als criteris, a la legislació, a les normes, etc. AQU Catalunya adaptarà els estàndards aprovats per a l'avaluació *ex post* a la nova situació i n'eliminarà tots els que no sigui procedent emprar en una etapa d'avaluació *ex ante*, per exemple tot allò que faci referència als resultats.

L'informe que AQU Catalunya lliurarà al DURSI és previst que tingui dues parts. A la primera part haurà de constar la recomanació d'AQU Catalunya respecte a l'inici dels estudis per al proper curs sobre la base de l'adaptació de la proposta als requisits i als estàndards mínims establerts. Si la recomanació és favorable no s'hi inclourà cap comentari. Si la recomanació no és favorable, l'informe inclourà les causes que originen la recomanació. Fins ara hem emprat un codi de colors que engloba des del verd, favorable, fins al vermell, no

favorable. El groc i el taronja s'empren per qualificar situacions que es troben entremig. El groc indica que s'ha emès un informe favorable però que es recomana millorar alguns aspectes i el taronja indica que l'emissió d'informe favorable està condicionada a la introducció dels canvis recomanats. La segona part de l'informe explica què és el que s'hauria d'esmenar per adequar-se millor a l'EEES.

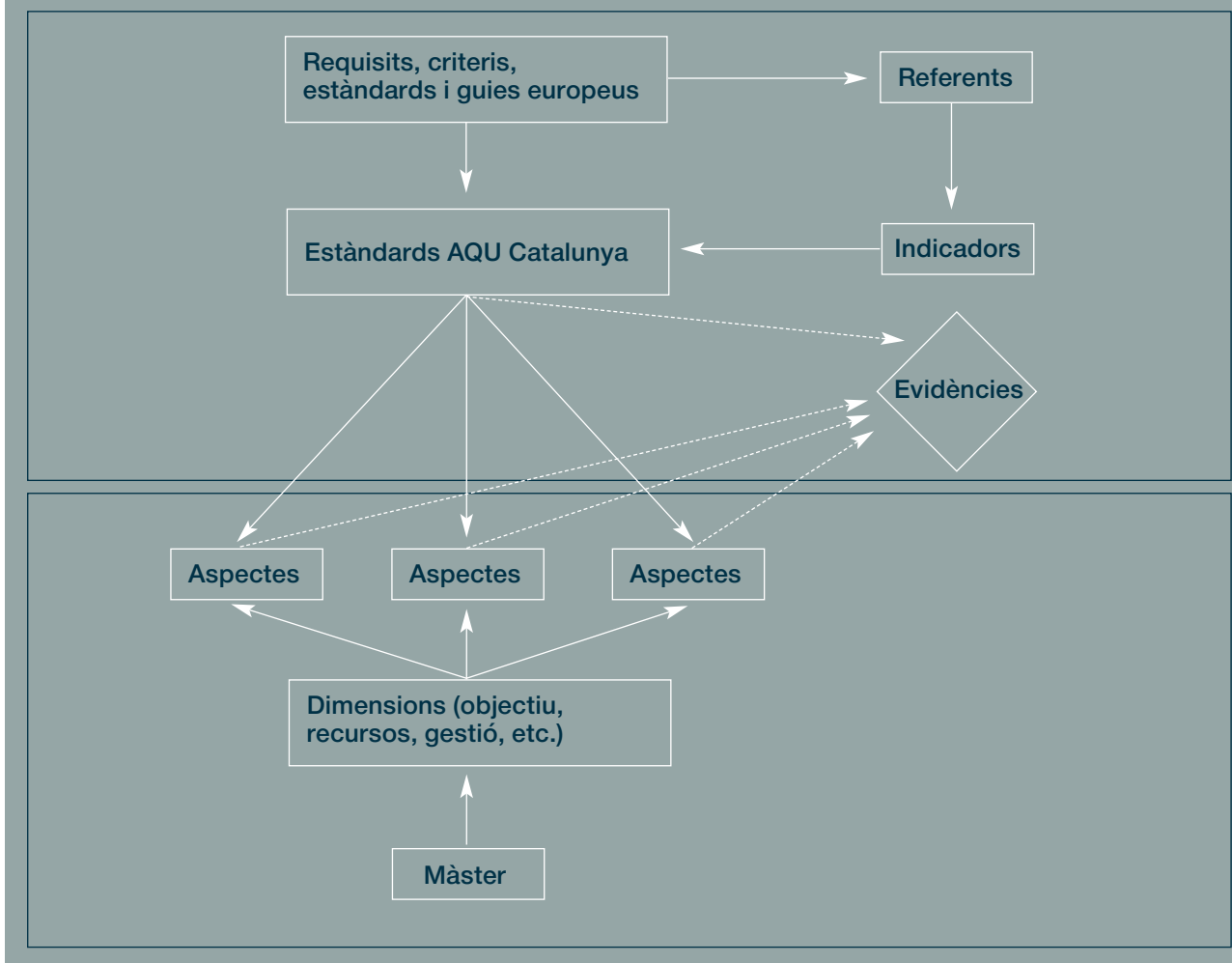
L'acreditació dels màsters

Un cop duta a terme l'avaluació *ex ante*, l'assegurament de la qualitat continua amb el sistema intern de la universitat, fins a arribar a l'etapa final, que hem de situar l'any 2008 amb l'acreditació dels màsters. Serà la primera acreditació de títols oficials. Enguany, AQU Catalunya té el compromís d'acceptar cap a finals d'any sol·licituds d'acreditació dels màsters que hagin participat en el projecte pilot d'adaptació de titulacions a l'EEES i que són títols propis de les universitats. Com en l'etapa de disseny, l'experiència adquirida en aquestes acreditacions serà fonamental quan arribi l'hora d'acreditar els màsters que ara es posaran en marxa.

Actualment encara falten alguns elements per definir en l'acreditació de màsters oficials: calen les normes i els requisits establerts amb caràcter general a tot l'Estat —fins i tot es parla d'indicadors— o els establerts, si escau, per al sistema universitari català. Per part d'AQU Catalunya caldrà establir un procediment, uns estàndards i uns referents. En principi, pel que fa als estàndards, només caldrà adaptar els que ja tenim establerts i publicats per a màsters propis. A la universitat li pertoca establir un sistema de gestió que reculli les evidències que permetin demostrar que es compleixen els estàndards. El grau de compliment dels estàndards es podrà mesurar amb uns indicadors qualitius o quantitatius i, per a aquests últims, haurem de disposar de referents, que ens permetran emetre un judici sobre el seu compliment.

Així doncs, haurem de definir en primer lloc les dimensions que cal avaluar en els màsters, que són les que s'han tingut en compte en el disseny més les referides als resultats. Dins de cada dimensió hi haurà un conjunt d'elements o aspectes que caldrà demostrar, mitjançant les evidències, que compleixen els estàndards i els requisits establerts. La mesura del grau de compliment es durà a terme per mitjà d'uns indicadors, els quals es compararan amb els valors de referència adoptats per AQU Catalunya o establerts pel Ministeri o el DURSI. A la gràfica es representen les relacions entre cadascun dels aspectes que caldrà tenir en compte.

Figura 5 | Acreditació dels màsters

Prenguem com a exemple una dimensió concreta del màster com ara el professorat. Un dels estàndards diu que el professorat ha de tenir experiència i formació docent adequades al programa; en el cas de postgrau ha d'estar involucrat en activitats de recerca. Així doncs, el professorat haurà de tenir una titulació, una formació i unes activitats. La demostració del compliment de l'estàndard s'ha de basar en evidències, com ara el títol i un currículum. Però també podem tenir uns indicadors. Per exemple, pel que fa al títol del professorat, un indicador podria ser el percentatge de doctors respecte al total. En aquest sentit, el DURSI ha posat un requisit per a alguns màsters: el 50% del professorat ha de ser doctor.

Pel que fa a la formació, podem considerar com a indicador qualitatiu que la universitat tingui un pla de formació dirigit a aquells professors que imparteixen el màster. Podríem dir que aquest seria l'indicador per garantir la formació del professorat. Podria anar-se encara una mica més enllà i dir, per exemple, que el 50% del professorat haurà d'haver participat en el pla de formació. Llavors l'indicador quantitatiu seria el percentatge de professors que han participat en el pla respecte al total de profes-

sors del màster. Probablement a l'inici els indicadors hauran de ser adequats al context i a la tradició i, a poc a poc, es podrà anar canviant els requisits que es demanen, que en tot cas hauran de ser adients a la política de qualitat de la universitat.

L'avaluació per a l'acreditació es basarà, doncs, a demostrar el compliment dels estàndards d'acord amb els requisits establerts i fent ús dels indicadors adients per mesurar-ne el grau de compliment. Quan arribem al moment de l'acreditació, caldrà presentar una sol·licitud i la documentació requerida per l'Agència. Hi haurà d'haver una avaluació interna i una avaluació externa, d'acord amb els estàndards i les directrius europees per a la qualitat de l'ensenyament superior. L'avaluació externa constarà d'una visita al centre, com en el cas de les avaluacions de titulacions, però en aquest cas la verificació del compliment dels estàndards mitjançant evidències en serà un dels aspectes clau; el comitè extern d'avaluació farà un informe, el qual serà analitzat per la Comissió d'Acreditació, que prendrà una decisió d'aprovació o de denegació de l'acreditació. El procediment haurà de preveure la possibilitat de presentar un recurs si la resposta no és positiva.

Conclusions

- La posada en marxa dels sistemes de qualitat dels POP és un repte que cal assumir pas a pas.
- L'experiència en l'avaluació institucional, sobretot l'experiència del projecte pilot, ens ha demostrat que l'assoliment progressiu és un bon camí.
- Cal que tant les universitats com les agències tinguin sistemes de qualitat enfocats a la millora contínua.
- L'avaluació externa de les titulacions de màster i de les agències, d'acord amb els estàndards i directrius europeus, és la garantia que ens demana l'EEES.
- És fonamental la cooperació entre les universitats, entre les universitats i les agències i entre agències.
- AQU Catalunya està fent el màxim esforç per anar en aquesta direcció.

Bibliografia

AQU CATALUNYA. *Adaptació de les titulacions a l'EEES*. Barcelona: AQU Catalunya, 2005. <www.aqucatalunya.org>

EUROPEAN ASSOCIATION FOR QUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. Hèlsinki: ENQA, 2005. <www.enqa.net>

EUROPEAN UNIVERSITY ASSOCIATION. *Developing Joint Master Programmes*. Brussels: EUA, 2004. <www.eua.be>

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ I UNIVERSITATS. *Pla pilot d'adaptació de les titulacions a l'EEES* [en línia]. Dins: web del Departament d'Educació i Universitats [Consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: <http://www10.gencat.net/dursi/ca/un/eees_pla_pilot.htm>

GENERALITAT DE CATALUNYA. DURSI. *Els estudis universitaris oficials de postgrau en el marc de la programació universitària de Catalunya* [en línia]. CIC, 14 de setembre de 2005. Dins: web de la Universitat de Barcelona [Consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: <<http://www.ub.es/ub/europa/documents/programaciocat.pdf>>

RODRÍGUEZ, S., GRIFOLL, J.; PRADES, A. I PUJOLRÀS, O. *Guia general per dur a terme les proves pilot d'adaptació de les titulacions a l'EEES*. 2a edició. Barcelona: AQU Catalunya, 2005. <www.aqucatalunya.org>

5 | TAULA RODONA. EL PAPER DE LES AGÈNCIES EN L'AVALUACIÓ I L'ACREDITACIÓ DELS POP: UNA VISIÓ POLIÈDRICA

Mercè Gisbert Cervera, vicerectora de Política Docent i Convergència a l'EEES, Universitat Rovira i Virgili

Bon dia a tothom. Buenos días.

Jo intentaré fer una aproximació des de la perspectiva que se m'ha encarregat. En aquest sentit, vull agrair a l'Agència la possibilitat d'estar en aquesta taula, i a la Universitat de Girona, l'acollida durant aquests dies de treball en relació amb la qualitat i el màster. Voldria dir en la meua defensa —perquè després ningú diga, ja que m'han encarregat representar les universitats, que dic alguna cosa amb què algunes universitats d'aquí no se senten representades— que jo sóc una euroconvençuda. En aquest sentit, per a mi és una oportunitat que mai havia tingut la universitat espanyola i, per tant, penso que l'hauriem d'aprofitar. També tinc tendència —és una qüestió de formació meua personal— a veure sempre el got mig ple i no a veure'l mig buit. Per tant, puc pecar de tindre un discurs potser excessivament positiu.

Per emmarcar la intervenció, vull dir que considero que el moment no és òptim per a fer variacions i canvis, en el sentit que el marc que engloba el procés que pretenem engegar és difós; és molt borrós. No tenim una legislació acabada de desplegar. Els canvis i les variacions polítiques han fet que aquest procés s'haja retardat excessivament, fet que ens ha portat a una situació que —és una metàfora que m'agrada utilitzar moltes vegades— és semblant a l'època dels pioners, l'època de conquesta de l'Oest americà. Havien de córrer tots per veure qui arribava al lloc més adequat, el que tingués més aigua. I, en aquest procés, els que van tenir molta sort van arribar a un llac i s'hi van instal·lar, i alguns se van morir pel camí, o van haver de lluitar amb els indis o, senzillament, van tindre accidents fatals que van impedir que arribessin al lloc on havien imaginat que arribarien. Ho dic també per a desdramatitzar el tema.

Crec que el risc sempre té avantatges i inconvenients i, per tant, la qüestió és si es vol assumir o no. És veritat que algú em pot dir que hi ha riscos que són assumibles, però que n'hi ha d'altres que ens els han fet assumir i no ens han preguntat si els volíem assumir o no. Però, en qualsevol cas, crec que té una part positiva, potser de «desanquilosament» —valga l'expressió; suposo que no és exactament un terme català—, en el sentit que està bé que la universitat es moga i que es moga molt. Els sistemes antròpics tenen avantatges i inconvenients, però crec que al final aconsegueixen recompondre algunes coses. En aquest sentit, crec que és important tindre en compte que el fet de parlar de qualitat és una evidència. En aquest moment no es pot plantejar ningú que no s'haja de parlar de qualitat: això és important i ha de ser així. També penso que, des del punt de vista institucional, la qualitat és una qüestió de cultura; una cultura que no tenim com a organització.

D'altra banda, les universitats tampoc no són una institució que siga globalment coherent. Enguany vam estar sotmesos, com altres universitats catalanes, a l'avaluació de l'Associació Europea d'Universitats (EUA). Jo formava part del comitè intern de la universitat com a vicerectora que s'ocupa dels temes de qualitat. Les persones que van vindre d'altres universitats europees en part venien a avaluar si la cultura institucional dictada i definida pels organismes que dirigien la institució estava entesa de la mateixa manera per tots els estaments de la institució. I, és clar, quan van arribar primer van tindre feina per entendre algunes de les coses que preteníem explicar-los. Venien d'un context diferent; les seues universitats també eren diferents; fins i tot culturalment alguns dels països d'origen tenien poc a veure amb el context català.

En aquest sentit, vull dir que és important que tots arribem a entendre per cultura mínimament el mateix. Després cal intentar assumir-ho com un repte propi de la institució i de cadascuna de les persones que en formem part. No sé si és el cas de totes les universitats, però almenys a la meua continua havent-hi gent de la universitat que quan signa els seus escrits obvia dir a quina institució pertany. És una cosa que no passaria mai en una empresa privada; aquestes persones directament deixarien de treballar a l'empresa. En canvi, a les organitzacions públiques —la universitat potser és l'exemple paradigmàtic— la gent sí que s'ho pot permetre. Per tant, penso que és important assumir la cultura com a pròpia. Això serà possible si la institució creu que estratègicament la qualitat és un element que articula aquest procés de millora constant i continua.

D'altra banda, seria molt important distingir bé entre avaluar, acreditar i certificar. A vegades utilitzem els tres termes de la mateixa manera: potser s'ha produït un procés —diguem-ne— històric que

ens ha anat portant d'una cosa a l'altra i hem acabat confontent-les. Des del meu punt de vista, del lloc de responsabilitat en qüestions de qualitat que m'ha tocat tindre aquests dos últims anys, penso —i és una visió molt personal; tampoc no voldria que ningú se sentís ofès pel comentari— que l'avaluació de les universitats que s'ha fet fins ara ha consistit en el següent: en un moment determinat decidien parar la màquina i fer una retrospectiva dels cinc o sis últims anys anteriors, amb la qual cosa ens trobàvem en la situació insòlita d'haver de recordar asseguts en una taula què havíem fet feia cinc anys. Era molt complicat i molt difícil, perquè òbviament no teníem els processos documentats. A la meua universitat —suposo que com a moltes altres—, hi ha experiències interessantíssimes que no s'han documentat mai. Si les volem transmetre i volem transferir bones pràctiques, haurem d'enviar els professors o un equip de gent a explicar-ho per tot el món, perquè no tenim cap documentació que d'alguna manera pugua sistematitzar totes les coses que s'han fet. És importantíssim tindre una visió des de fora, però també hem de tindre una visió des de dins sistematitzada i organitzada. D'altra manera, difícilment podrem arribar a una acreditació que complisca els requisits mínims que pretenem aconseguir. Aquesta qüestió està molt relacionada —voldria centrar l'última part de la meua intervenció en aquest aspecte— amb el fet (i també el procés) d'intentar recollir les evidències al mateix moment que es produeixen, no a *posteriori*.

En relació amb un altre àmbit, el dels agents o actors que intervenen en el procés de supervisar o de mirar si les coses s'han fet i si s'han fet d'una determinada manera, considero que en aquesta qüestió tenim punts febles importants que s'haurien de resoldre abans d'implantar una política d'assegurament de la qualitat. Em referisc al fet que hi ha elements del sistema que no estan implicats en el procés en absolut. La persona que ha parlat primer a la taula feia menció dels alumnes: és una assignatura que tenim pendent, però crec que és perquè els alumnes no se senten immersos en el procés. Amb tot el tema de l'Espai europeu ara tenim una oportunitat boníssima per a fer-los participants fins i tot de la planificació dels ensenyaments. És una cosa que no hem fet mai, probablement perquè considerem que la tasca de planificació és una tasca administrativa, molt poc participativa. Té relació amb la idea que va sortir ahir als grups de treball de la necessitat imperiosa que se planifiqui de manera global i de manera conjunta. No podem continuar planificant un a un: cada professor és al seu món, les seues responsabilitats són les que ell creu que són seues i no té una visió global de l'espai on està treballant. En aquest sentit, l'alumne, més enllà de vindre a una universitat perquè en algun moment ha decidit vindre-hi, conscientment no espera res respecte de què és i què significa formar part d'aquella institució, d'aquella agrupació, tret del cas en què aconseguir anar a algunes universitats —probablement més estrangeres que no espanyoles— és un valor afegit. Aquesta corporació de la qual formem part no està en absolut identificada amb els alumnes i ells no la identifiquen ni s'hi senten identificats.

D'altra banda, penso que la universitat és una organització molt atomitzada en què hi ha molts espais que es consideren autònoms i creuen que no han de formar part necessàriament d'un tot més global. És un tema que hauríem de resoldre perquè, quan vinguen a observar-nos, puguen entendre exactament a què ens dediquem i per què tenim aquestes estructures i no unes altres. En relació amb l'experiència —torno a fer-ne menció— de l'avaluació institucional, als avaluadors de fora els resultava complicadíssim entendre algunes coses, sobretot les qüestions relacionades amb les estructures de recerca, perquè respecte a la definició eren el mateix multiplicat per dos o tres vegades; no entenien per què aquella estructura es repetia fins i tot quan el contingut era semblant.

Fet aquest incís sobre qüestions molt genèriques, crec que és evident que l'acreditació ens hauria de portar a ser conscients que l'important és fer un seguiment de tot el que fem, més enllà del producte final. Evidentment, el producte final ha de ser de qualitat, però l'important no és només veure què tenim al final, sinó com hem sigut capaços d'arribar fins allí. Si no, difícilment podrem refer aquest camí per a dir que el camí a seguir per a ser millors hauria de ser un altre diferent. Per tant, seria fonamental centrar-nos en les avaluacions de processos i, en aquest sentit, crec que el fet que estiguem acompanyats des de fora, fins i tot en el mateix moment de planificar què volem fer i com ho farem, és positiu perquè hi ha algú que fa un contrast. Una altra qüestió és si aquest contrast des de fora és interessant o no; probablement aquest és un altre dels problemes que tenim. Jo crec que planteja un problema el fet que les persones que formen part d'aquesta comissió —i no voldria que fóra una crítica— també siguen professors i també siguen professors a vegades de les nostres pròpies universitats. Tothom té interessos; tothom té visions de les coses que a vegades no són objectives, sinó subjectives. És un problema afegit. En la mesura en què aquesta visió des de fora siga absolutament externa, interessada o no —suposo que la subjectivitat sempre existix—, aconseguirem contrastar veritablement tot el procés d'una forma adequada.

Pel que fa a la necessitat d'anar de pressa, és evident que en part té molt a veure amb el procés d'internacionalització i amb la necessitat de tindre una concepció més global de nosaltres i de la resta del món. Això implica també que no només competim amb els que estan a cent quilòmetres, sinó amb tot el món. Per tant, hi ha la necessitat d'estar a la línia de sortida, perquè d'alguna manera hem d'aconseguir visibilitat, una visibilitat que siga en certa manera ordenada i sistemàtica. Hauríem d'intentar no confondre la competència i la qualitat. La necessitat de subsistir o de mantenir-nos on som a causa d'una espècie d'amenaça externa permanent no hauria d'estar barallada amb la necessitat de fer les coses i fer-les ben fetes. És veritat que hi ha alguns processos que necessiten un temps determinat, però estem en un moment de canvi cultural a tots els nivells, i els canvis culturals, igual que els educatius, són molt lents. La gent s'ha de convèncer que ha de fer aquest canvi.

L'Agència té dos reptes importants: un és conjugar allò interuniversitari i allò internacional, perquè quan les titulacions se plantegin de manera interuniversitària no haurà de valorar només el que passa a les nostres universitats, sinó també el que ha passat a les universitats del Consorci. També crec que continua sent un repte la qüestió de qui s'encarrega de les avaluacions

En aquest sentit, estaria d'acord amb la idea que, per molt ben definida que tinguem la legislació i per moltes indicacions que ens done l'Administració competent en cadascun dels àmbits, si la gent no se creu que ha de fer les coses de manera diferent, difícilment aconseguirem que siguin diferents. Entre altres coses, perquè a vegades —i és una cosa que va sortir també a la sessió d'ahir a la qual jo vaig assistir— detectar que alguna cosa no funciona no implica que els sistemes tinguin els mecanismes per a fer que funcione d'una forma diferent o senzillament per a evitar que continue existint.

En relació amb aquest tema, vull fer un apunt probablement molt concret sobre l'avaluació del professorat. Hem canviat les normatives i hem fet que les acreditessin les agències, l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya; tenim un procés molt ben definit, però els alumnes continuen dient-nos: «Fantàstic! És el tercer any que li posem un dos a aquest professor i continua fent la mateixa assignatura. No ha passat res». No ha passat res que siga perceptible per a l'alumne. És un punt negatiu de la universitat com a institució. També hi ha el fet que tenim titulacions en què la mitjana és de dos o tres alumnes per professor, però, és clar, no hi ha possibilitats per canviar aquest perfil de professor per un altre. Són limitacions del sistema que s'han de tindre en compte a l'hora d'avaluar i, per això, crec que és fonamental contextualitzar què avaluem i des d'on ho avaluem. Perquè està bé tindre estàndards i criteris internacionals, però sempre que es puguin aplicar. En aquest sentit, estic absolutament d'acord amb la idea dels mínims, perquè si ens comparem, per exemple, amb la Universitat de Maastricht, en algunes coses som incomparables. Recordo que fa dos anys, a la reunió d'AQU Catalunya que vam fer a Tarragona, va vindre el degà de la Facultat d'Enginyeria Química de Delft. Aquesta facultat tota sola tenia el mateix pressupost que la Universitat Rovira i Virgili sencera. És evident que les coses no es poden fer de la mateixa manera. Si no vigilem quins són els mínims i els màxims, és possible que en un context global alguns sortim perdent clarament, perquè potser alguns ja són a un bon nivell i,

en canvi, els altres encara no hem arribat als mínims establerts. Crec que és una cosa que hauríem de tindre en compte.

Des del punt de vista de la meua universitat —i per no utilitzar més temps del que me correspon—, parlaré de manera molt sintètica, perquè és un procés molt complex i llarg, de com hem adoptat el procés d'incorporar-nos a l'Espai europeu d'Educació Superior (EEES) i de què hem fet en relació amb la qualitat. Crec que és fonamental, com he dit abans, que hi haja un compromís de la direcció de la institució. Al final del 2003, vam aprovar un pla estratègic de docència que tenia tres eixos fonamentals. Dos d'aquests eixos tenen a veure amb l'EEES, perquè vam considerar que era una oportunitat única per a intentar dignificar la docència i millorar la qualitat dels titulats que estàvem formant. I dins d'un d'aquests eixos hi ha una línia de treball claríssima d'assegurament constant de la qualitat. Una altra qüestió és si, com a institució i com a organització, tenim l'estructura adequada perquè això siga possible.

Quan vam començar amb les proves pilot d'incorporació a l'EEES, vam intentar fer un exercici des de dins de mirar el que començaven a dir les agències o els organismes internacionals de qualitat sobre indicadors, certificació o acreditació de les noves titulacions. Mentre els responsables de les titulacions estaven dissenyant els títols, vam intentar fer un guió de tots aquells indicadors i de totes aquelles evidències que creïem que s'haurien de demostrar. No ens vam inventar res: ens vam limitar a fer —diguem-ne— una barreja amb visió URV de totes les coses que deien les agències. La veritat és que ens ha anat molt bé, perquè al final aquest exercici ha tingut molt a veure amb l'estructura dels documents que ens han demanat després. Una altra qüestió és si hem sabut ordenar-nos adequadament per aprofitar el primer document i no haver de repetir tres apartats quatre vegades. Però, en qualsevol cas, sí que ens ha servit molt bé com a guia.

Per avançar en el tema de la qualitat, també havíem de fer un document similar per als Erasmus Mundus. Ja teníem fet el document de les indicacions Erasmus Mundus, i vam fer-ne un altre perquè alguns consorcis deien que seria interessant adjuntar-lo. Vam passar aquest document a l'AQU Catalunya perquè hi donés un cop d'ull i ens digués si era un document tècnicament ben fet. La veritat és que enguany no ens han donat cap Erasmus Mundus, però ens han felicitat explícitament pel document de l'assegurament de la qualitat de les cinc propostes que hem fet.

Perquè efectivament puguem traure conclusions del que fem i com ho estem fent ens trobem amb un problema greu que és el de la gestió de la informació. Què vam fer? Primer vam decidir canviar l'eina de campus virtual: necessitàvem un registre de la interacció no presencial del professor i els alumnes. Vam optar per programari lliure i vam utilitzar Moodle, una eina que, a més, permet generar informes del que passa dins de l'espai, de l'alumne tot sol, del grup d'alumnes, entre el professor i l'alumne. Un altre tema que ens preocupava era el seguiment de l'alumne des del punt de vista acadèmic per a reforçar el procés d'aprenentatge quan no estava en presència del professor o en aquells moments puntuals que creiem crítics en la vida acadèmica d'aquest alumne. Vam desenvolupar una eina, que hem acabat convertint en un altre mòdul més de Moodle, perquè els dos elements acadèmics estiguessin ficats dins del mateix espai sobre la mateixa base de dades, per a poder traure la informació de manera conjunta.

Un altre problema que ens va començar a preocupar l'any passat és el fet que vam dissenyar totes les eines per a donar als professors, per a planificar ECTS, per a dissenyar els cursos i les assignatures de manera diferent, però ho teníem tot sobre paper o en Excel. Dos professors de telemàtica —un dels quals és, a més, responsable d'ensenyament d'un dels projectes pilots d'adaptació a l'EEES del DURSI— van trobar que necessitàvem una eina que ajudés el professor a planificar. Té a veure també amb la idea de l'eina que aquest matí ha presentat la vicerectora de la Universitat de Girona. Aquesta eina està feta. S'han de retocar algunes coses, però enguany la farà servir tota la universitat. Simplement està formada per tots els instruments que vam crear per ajudar el professor a definir les competències, els objectius, a triar les metodologies, a comptar les hores de treball; i tot està ficat sobre la base de dades inclosa també dins del Moodle. D'alguna manera, el que planifiquem ha de tindre una coherència amb les eines que utilitzem després per a implementar allò que hem planificat.

Hi ha un altre apartat relacionat amb la gestió acadèmica. És el que ens falta. Estem intentant veure si entre la planificació docent i el Moodle podem generar un espai per a la guia d'aprenentatge de l'alumne que permetia guardar, de manera sistemàtica, totes les evidències que el professor va acumulant dels alumnes. A més a més, volem que es pugui

convertir directament en l'acta que el professor firmarà amb la signatura electrònica, que també tenim implementada. Sembla una mica ciència ficció, però n'hem començat a parlar amb la unitat de qualitat del Gabinet del Rector. Ara hem de començar a treballar en com arxivar i sistematitzar tota la informació digital que ens vaja generant el sistema i en quines sortides en forma d'informe hem d'aconseguir perquè això siga una realitat a l'hora de documentar processos.

Per acabar, vull respondre una de les preguntes que em fèieu: quin paper crec que haurien de tindre les agències? He intentat fer una aproximació genèrica, he parlat des del punt de vista de la meua institució, que és la que conec millor, i ara vull respondre aquesta pregunta. Crec que és important que siguin el punt de contextualització de les experiències, perquè seran les que tindran relació amb altres agències estatals i amb els organismes internacionals. Nosaltres no; nosaltres senzillament rebrem gent que ens observarà o ens mirarà. Necessitem aquest punt de contrast i necessitem saber per què aquí les coses són d'una determinada manera, perquè es puguen entendre bé.

D'altra banda, crec que és imprescindible que tinguem ja uns criteris generalment reconeguts per a saber cap a on ens hem d'orientar. Veig que anem en aquesta direcció, però, com que hi ha diferents nivells d'administració i diferents ritmes, tots anem a velocitats diferents, i a vegades això genera problemes. Per tant, crec que estem ben encaminats, però una mica —diguem-ne— anacrònicament. És imprescindible tenir processos i procediments ben definits; per exemple, respecte a què esperem de cadascuna de les parts del procés, i tot plegat ben quantificat, si voleu —cal saber quina extensió, amb quines característiques, etc.—, per a demostrar que això potser faltaria. Crec que faria un bon paper l'Agència, o les agències, si donés suport al seguiment —això a vegades ho poden fer i a vegades no; entenc que el sistema és gran i els recursos a vegades són limitats—, per tal que vaja comprovant que el que estem fent està fet de forma ordenada i organitzada. I, evidentment, cal que siga un element permanent de contrast. Torno a insistir, com deia abans, que és imprescindible que algú ens mire des de fora; pot ser un fora pròxim. A vegades, si estàs dins de casa, estàs tan pagat de tu mateix que no ets conscient que algunes coses no les fas gaire bé.

L'Agència té dos reptes importants —o me sembla a mi que són importants—: un és conjugar allò interuniversitari i allò internacional, perquè quan les titulacions se plantegin de manera interuniversitària no haurà de valorar només el que passa a les nostres universitats, sinó també el que ha passat a les universitats del Consorci. També crec que continua sent un repte la qüestió de qui s'encarrega de les avaluacions; és el tema, com deia abans, de la part subjectiva i objectiva, i la qüestió de com documentem tot el que se pretén fer i com se fa.

Es un placer estar aquí, estar en Girona, en particular, y estar compartiendo con ustedes —o con vosotros— cuestiones referentes a la preocupación por la garantía de calidad en el momento particular en que nos encontramos actualmente en España y en Cataluña. Después de la conferencia de la profesora Rauret, la verdad es que hay pocas cosas que decir en relación con cómo están las cosas en estos momentos, cómo se están desarrollando en Europa y en el ámbito del Estado. Lo que sí importa, en consonancia también con lo que la profesora Rauret ha señalado, es saber que en Europa estamos comprometidos —el Comunicado de Berlín de 2003 de los ministros era muy claro en este aspecto— con la utilización de estándares, procedimientos, directrices, de sistemas, en definitiva, que obedezcan a metodologías muy próximas o a metodologías directamente comunes en lo referente a la garantía de calidad, tanto la garantía de la calidad interna como la externa. Y es muy importante también —en Berlín ya se decía en el año 2003— el hecho de que las propias agencias deben quedar sujetas a mecanismos de evaluación, a mecanismos de acreditación de su funcionamiento. Es muy importante la evaluación de los evaluadores y, en su caso, la acreditación de los acreditadores.

En el Comunicado de Bergen de 2005, creo que los ministros se muestran aceptablemente satisfechos con el camino recorrido en esta búsqueda de metodologías próximas o aproximadamente similares entre los distintos sistemas de los distintos países. Porque ha producido una evolución importante en la cual ha participado, lógicamente, la Asociación de la Universidad Europea (EUA), que en el año 2003, en aquel documento importante ya superado por otro posterior, decía en el *Trends III* que uno de los retos fundamentales de la calidad en Europa se encuentra en la transparencia, en el intercambio de buenas prácticas, en la utilización de criterios comunes, con el objetivo no último, pero casi último, del reconocimiento mutuo de los distintos procesos que llevan, en definitiva, a las decisiones que tienen que tomar en general las administraciones públicas.

En estos momentos, hay un gran movimiento entre todos los organismos y agencias que se ocupan de la evaluación y la garantía de calidad en Europa. Hay una red que ha recibido el encargo de los ministros —lo recibió ya en Berlín y lo ha vuelto a recibir ahora mismo— que es fundamental: la asociación (antes red) europea de agencias y organismos de calidad, la European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA). Hay algunas otras redes importantes. La profesora Rauret hablaba antes de conseguir la acreditación o no. En efecto, en Europa el objetivo de la garantía de calidad no es necesariamente la acreditación; en todo caso, sí que lo es la mejora, pero no necesariamente la acreditación. Hay una red que está trabajando muy intensamente, la ECA, el Consorcio Europeo para la Acreditación, que ahora reúne a catorce organismos de nueve países. Es posible que incluso acabe integrándose directamente como un subgrupo de trabajo en la ENQA, porque casi todos los miembros de la ECA son también miembros de la ENQA. Además, existen otras redes de ámbito regional. En la transparencia cito dos únicamente. Hay el caso de NOQA (Nordic Quality Assurance Network in Higher Education), una red de agencias de los países nórdicos; el caso de DACH (Germany Austria Switzerland Network), que incluye a Alemania, Austria y Suiza; y antes se ha citado el

caso con sólo dos agencias de NVAO (Accreditation Organisation of the Netherlands and Flandes), que reúne a los Países Bajos y a la parte flamenca de Bélgica.

También tenemos la importante contribución —que Gemma ha mencionado y desmenuzado ligeramente en su intervención anterior— de la propuesta a los ministros realizada en febrero de este año y adoptada por ellos en el mes de mayo en su comunicado: los *Standards and Guidelines* para la garantía de calidad de la educación superior, de donde se desprenden algunas cuestiones muy importantes. En primer lugar, se cita la gran importancia —y yo diría la necesidad— de la cooperación entre agencias nacionalmente reconocidas —lo que no significa agencias nacionales; son agencias nacionalmente reconocidas—, con el objetivo del reconocimiento mutuo en cuestiones de acreditación o de garantía de calidad. También se desprende de ahí la necesidad de utilizar códigos de buenas prácticas, la necesidad de realizar una evaluación de las propias agencias con criterios y con directrices comúnmente adoptadas. Asimismo, se lanza una idea no adoptada, simplemente tenida en cuenta; desconocemos todavía qué futuro tendrá esta idea: tiene sus partidarios y tiene sus detractores. Se trata del principio de un registro europeo de agencias, donde estarían aquellas agencias u organismos de garantía de calidad que hubiesen cumplido unos requisitos de buenas prácticas.

Pasaré muy rápidamente sobre lo que tiene que ver con la garantía interna y externa de calidad porque es una cuestión que ya ha sido mencionada en la intervención de Gemma Rauret y lo tienen ustedes en el material que se les ha distribuido. Hay los siete estándares o criterios para la garantía interna de calidad de la educación superior en Europa que están establecidos en el documento de la ENQA; y los estándares y directrices que tienen que ver con la garantía externa de calidad. Y, como disponemos de muy poco tiempo y quiero limitarme al tiempo de que dispongo, creo que es muy importante subrayar algo. En estos momentos, en Europa estamos intentando armonizar la actuación de los organismos de evaluación de garantía de calidad. Además,

estamos introduciéndonos —yo no diría que con retraso, sino con un ritmo diferente, porque estamos en tiempo— en un momento particularmente interesante, que despierta todavía algunas inquietudes, porque tiene aún no pocas incógnitas, como es la implantación de todo un nuevo sistema de grado y de posgrado en el que por primera vez las universidades en nuestro país pueden liderar todo lo referente al posgrado, con los másteres oficiales, en concreto. Hasta ahora las universidades no tenían un protagonismo fundamental y necesario más que en el doctorado; ahora lo empiezan a tener en el máster, en lo que llamamos el máster oficial.

En estos momentos, yo diría que hay que tener en cuenta dos ideas fundamentales, muy importantes. En primer lugar, en el momento en que estamos hay la necesidad de coordinar los procesos que llevan a la aprobación e implantación de enseñanzas que conducen a títulos oficiales —sean de grado, sean de posgrado: en estos momentos estamos hablando de los programas oficiales de posgrado— con los procesos que van a tener lugar en el futuro. Es un futuro para el que faltan todavía algunos años: las primeras acreditaciones que tendremos que realizar por ley —porque en España es obligatorio hacerlo por ley— para los másteres que tengan una duración menor, de 60 créditos, probablemente se producirán en el año 2008. Así pues, no podemos llegar a ese momento —también lo ha señalado Gemma en su intervención— y decir lo siguiente: estos son los criterios de acreditación; nos tenemos que ajustar a ellos para obtener o no obtener la acreditación. Es necesario coordinarlo y conocerlo ya en estos momentos.

Por otra parte, es lógico que este movimiento que está teniendo lugar en Europa de trabajo en común de las agencias se dé también en España, donde tenemos un panorama amplio de organismos, de agencias de evaluación de la calidad. Tenemos en estos momentos ocho agencias autonómicas. Hay una agencia que ya se ha creado pero que todavía no funciona, la del País Vasco, y hay otra que está a punto de crearse, la de Aragón, con lo cual ya serían diez. Ahora mismo tenemos ocho agencias autonómicas y la agencia nacional. Hay que decir, por otra parte, que en cuestión de agencias AQU nos da lecciones a todos de antigüedad, al menos, y de buen hacer en muchas cuestiones. Porque en Cataluña empieza a funcionar en 1997. Ya son ocho años. La tradición de evaluación de la calidad en Europa es bastante reciente. En España, todavía lo es más: empezamos a principios de los años noventa con algunas acciones piloto, pero no fue hasta el año 1996 cuando empezamos con los planes nacionales de evaluación de la calidad. Aun así, en aquellos momentos todavía no había ningún organismo que se preocupase de esas cuestiones a nivel de todo el Estado, más que lógicamente el Consejo de Universidades.

Así pues, en todo este panorama, es muy importante que consideremos el hecho de que debemos tener una armonía y hacer un trabajo en común. Tenemos que armonizar nuestras actuaciones en los casos de competencias coincidentes que se dan en estos momentos y en los que se pueden dar en un futuro próximo o mediano. Tenemos que intentar establecer modelos comunes y, como lo mejor es enemigo de lo bueno, tenemos que pensar en modelos comunes de mínimos, lo que no significa que una calidad de mínimos no sea una auténtica garantía de calidad. No podemos hablar continuamente de excelencia, tenemos que partir de unos mínimos. Si todo fuera la excelencia, la excelencia no existiría, porque la excelencia es lo que está por encima de lo que ya de por sí es bueno.

En esto es en lo que estamos trabajando ahora mismo las agencias. Yo les aseguro a ustedes que, en estos momentos, existe un ambiente de cooperación y colaboración entre las ocho agencias autonómicas y la agencia nacional. Hace ya un año largo que estamos trabajando conjuntamente. En un principio, fueron otras las cuestiones que motivaron la necesidad de búsqueda de actuaciones conjuntas y de criterios conjuntos; en concreto, fue la cuestión de los modelos para la evaluación del profesorado contratado, algo que seguimos teniendo entre manos. Por cierto, en esta cuestión AQU Catalunya y ACAP de Madrid son las dos agencias que están pilotando todo un proyecto de aproximación entre los modelos de las distintas agencias.

Ahora lo que tenemos en relación con los programas de posgrado son dos momentos. Tenemos un primer momento, el momento *ex ante*, que tiene que ver con la autorización y la implantación de los programas; y tenemos un segundo momento, el momento *ex post*, que es el vinculado con la acreditación. Por lo tanto, hay un momento para la aprobación, que tiene que partir de unas dimensiones, de unos criterios, etcétera, y tenemos que prever ya unos criterios de acreditación.

He visto que Gemma Rauret —perdón por la alusión constante, pero no puede ser de otro modo porque está absolutamente ligado— ha incluido, en el material que ustedes tienen, el documento acordado entre todas las agencias de calidad del Estado, las autonómicas y la nacional. Es un documento que se presenta como un instrumento que quiere —que es lo que quieren hacer, por otra parte, las agencias— servir a las administraciones públicas y a las universidades para facilitar un proceso en la medida en que las administraciones públicas y las universidades quieran utilizar este tipo de herramientas. Por eso, esta propuesta de memoria justificativa para la implantación de programas oficiales de posgrado es un documento, a mi parecer, particularmente interesante; entre otras cosas, porque, además de ser un documento que facilita las cosas, que estructura, en mi opinión, bastante adecuadamente la posibilidad de proponer, en este caso, programas de posgrado, supone que se ha producido un acuerdo entre todas las agencias autonómicas y la nacional.

En todo este panorama, es muy importante que consideremos el hecho de que debemos tener una armonía y hacer un trabajo en común. Tenemos que armonizar nuestras actuaciones en los casos de competencias coincidentes que se dan en estos momentos y en los que se pueden dar en un futuro próximo o mediato

En el caso de la acreditación, el momento *ex post*, en España la acreditación tiene varias características. La primera de ellas es que se trata de un proceso obligatorio, lo que no significa que no busque ser también —debería buscarlo siempre— una garantía de calidad para la mejora. El resultado final del proceso evaluativo cuando se tiende a la acreditación es binario: es sí o es no. El objetivo de una acreditación no es otro que el de responder a la siguiente pregunta: ¿ustedes cumplen lo que prometieron que iban a hacer? Es decir, se acredita el cumplimiento de unos mínimos de calidad en las enseñanzas universitarias en relación con todo aquello que ya se había previsto para la autorización de la implantación. Además, se plantea en dos momentos diferentes. En un primer momento, hay la acreditación que se produce cuando han transcurrido ya una o dos promociones del programa implantado; después, se plantean las sucesivas acreditaciones —más orientadas a los resultados de la enseñanza—, que se irán o se irían realizando posiblemente cada seis años para grado y cada tres años para el máster oficial y para el doctorado. Lógicamente, el proceso de acreditación incluye también la evaluación de los procesos de mejora continua y de los procesos de garantía de calidad.

No me voy a entretener demasiado porque utilizaría demasiado tiempo, pero sí quiero señalar una cuestión. Creo que el documento del que voy a hablar es suficientemente conocido en todas las universidades, porque el Consejo de Coordinación Universitaria lo recibió en mayo y, de ahí, debió ser distribuido a todas las universidades desde los propios rectores. La agencia nacional, ANECA, presentó en el mes de mayo un primer documento de criterios, indicios e indicadores al Consejo de Coordinación Universitaria con el fin de presentar ya el marco general en el que deben encuadrarse todos los procesos de acreditación que tendrán lugar una vez que las distintas enseñanzas y los distintos programas hayan sido implantados. El proceso de implantación se inicia el año que viene, 2006-2007. Hagan ustedes sus cuentas: vean qué posibilidades de créditos tenemos para los distintos estudios, desde los 60 créditos mínimos que debe tener

un máster hasta los 240 créditos máximos que puede tener un programa de grado. El calendario que tenemos es el que se desprende de ello. ANECA presentó unos documentos de acreditación porque tiene la obligación de hacerlo por ley. El documento, contrariamente a lo que se ha llegado a decir en algún lugar, no ha sido retirado, sigue siendo un documento vivo y estamos esperando que la Administración, el Ministerio y el Consejo de Coordinación Universitaria adopten una decisión al respecto.

El documento se presentó conjuntamente para grado y para máster en lo que se refiere a los criterios; lógicamente, no podía ser en algo más detallado, en unos referentes que marcasen umbrales más precisos. Son éstos los criterios que aparecen para el grado y para el máster. Vean ustedes que son un total de diez. También tenemos otros criterios para el doctorado, en los que se habla de las líneas de investigación; los criterios y el procedimiento de ingreso, que deben ser públicos y accesibles; la organización y el desarrollo efectivo de los estudios; la tutela académica; la dotación de personal académico; los recursos y servicios; la formación que debe capacitar para la elaboración y defensa de la tesis doctoral; la obtención del título, y, finalmente, la garantía de calidad.

Así pues, actualmente existe ya un inicio, aunque todavía no esté establecido, de coherencia entre los procesos para la aprobación y los procesos para la acreditación en los tres niveles de los que estamos hablando: el grado, el máster oficial y el doctorado. Pero —iba a decir lógicamente, pero no tiene por qué ser lógicamente— la realidad es ésta: subsisten todavía incógnitas, lo que provoca inquietudes, como señalaba hace un momento. Sin embargo, yo diría que la clave final de todo está en las conclusiones de la ponencia anterior: es necesaria la colaboración entre las universidades, es muy necesaria la colaboración entre las agencias, y es muy necesaria también la colaboración entre las agencias y las universidades.

DOCUMENTACIÓ DE REFERÈNCIA

- 6 *Cap a on anem amb el postgrau? Conclusions*
- 7 *Enllaços i documentació de referència*

6 | CAP A ON ANEM AMB EL POSTGRAU? CONCLUSIONS

Els dies 19 i 20 d'octubre de 2005 es va celebrar a Girona la setena edició dels tallers de reflexió i debat d'AQU Catalunya, que, organitzats conjuntament amb la Universitat de Girona, es van centrar en l'anàlisi dels programes oficials de postgrau (POP), tema de màxima actualitat dins del context universitari català d'adaptació de les titulacions a l'Espai europeu d'educació superior (EEES).

En aquest taller, els responsables de l'elaboració dels programes oficials de postgrau de les universitats catalanes, del DURSI i d'AQU Catalunya van debatre sobre els aspectes clau dels POP amb un triple objectiu:

- Analitzar la política i el context en què els responsables universitaris han d'elaborar les propostes de POP.
- Promoure la reflexió en grup sobre els elements que cal considerar en l'elaboració dels POP —les implicacions en la política universitària, la materialització de bones pràctiques en gestió i el disseny de competències dels nous ensenyaments.
- Plantejar l'avaluació i l'acreditació dels POP per part de les agències d'avaluació.

Les activitats de reflexió i debat entorn dels POP es van dividir en quatre grups de discussió:

Grup 1: Implicacions en la política universitària

Grup 2: Exemples de gestió/bones pràctiques de gestió

Grup 3: El disseny de competències. Àmbit científic i tecnològic

Grup 4: El disseny de competències. Àmbit humanístic i social

A continuació es presenten les conclusions que es van extreure dels treballs de cadascun d'aquests grups.

Grup 1. Implicacions en la política universitària

1. **Etapa de reconstrucció/modulació.** La posada en marxa dels POP representa una oportunitat per renovar l'actual «mapa d'ensenyaments» a Catalunya. Aquesta situació ha de disposar de la flexibilitat necessària per reajustar les propostes inicials durant un cert temps i de mecanismes adequats per informar la societat sobre canvis en l'oferta.
2. **Màsters acadèmics vs. màsters professionals.** Cal evitar biaixos i desequilibris entre els màsters acadèmics i els professionals. Els nous màsters acadèmics i els programes de doctorat no haurien de ser considerats, per si mateixos, com una oferta elitista davant dels màsters professionalitzadors.
3. **Assegurament de la qualitat dels POP.** Es constata el risc de confondre els actuals doctors de qualitat amb màsters de qualitat. La menció de qualitat és una condició desitjable però no suficient.
 - a. **Qualitat del professorat:** Cal establir polítiques destinades a impulsar els equips docents associats al POP i superar l'esfera del professor individual. Es recomana seguir aprofundint en els mecanismes de reconeixement de l'activitat docent i objectivar els estàndards de qualitat en determinades àrees de recerca del professorat.

És important disposar de mecanismes que facilitin la contractació de professors de qualitat i amb experiències acadèmiques i professionals diverses, especialment en el cas de col·laboradors externs de màsters professionals.
 - b. **Qualitat dels estudiants:** Es constata l'emergència d'un nou perfil d'estudiant, tant pel que fa a l'origen, la dedicació i la trajectòria prèvia com a seva la realitat sociolaboral. Això no hauria d'anar en detriment de la qualitat i l'exigència acadèmiques.

Cal preveure l'establiment de criteris de selecció d'estudiants en funció del tipus de postgrau. És possible que hi hagi una certa tensió entre criteris de selecció excessivament restrictius i altres d'excessivament laxes.

4. **El repte de la mobilitat.** Es posa de manifest que la implantació dels POP porta associat un augment de la mobilitat, tant d'estudiants com de professors. Així, caldrà preveure un increment de dotacions i ajuts econòmics, però també un augment dels aspectes logístics que comporta aquesta mobilitat.
5. **Finançament.** La situació actual recomana la necessitat de trobar fonts de finançament alternatives (serveis a empreses, taxes, etc.).
6. Finalment, es destaca la necessitat de visualitzar una **unitat d'acció institucional** que permeti aprofitar les economies d'escala en la gestió dels POP. En aquest context, es reclama una aposta decidida per les TIC a l'hora de gestionar.

Grup 2. Exemples de gestió/bones pràctiques de gestió

1. **El nou marc presenta noves necessitats** que requereixen mecanismes adients per gestionar i posar en funcionament les bones idees (proposes). Les bones pràctiques de gestió han de satisfer les noves necessitats dels usuaris (professorat, estudiantat, organització) implicats en el nou marc dels postgraus.
2. **La gestió que demana el nou marc és complexa;** així mateix, les diverses fases del procés d'implantació dels nous títols poden exigir models i estructures d'organització diferents en cada moment. Per tant, es considera convenient dotar-se d'estructures flexibles i, en la mesura que es pugui, transversals que recolzin el professorat, l'estudiantat i l'organització.
3. **Cal tenir en compte les estructures que ja funcionen** a l'hora d'introduir canvis, i determinar si és convenient superar les fronteres de les unitats orgàniques existents.
4. **L'establiment d'escoles de postgrau és una via experimentada en diverses universitats per a la gestió de postgraus.** Caldria fer una anàlisi de l'adequació d'aquesta via, tot i que el nou context recomanaria explorar també altres alternatives (per exemple, vicerectorats orientats a la transformació a l'EEES, increment en el grau de descentralització, unitats de gestió transversal).

5. **Cal que la gestió tingui en compte la diversitat curricular dels programes** i els diferents itineraris, tant des del punt de vista de l'optativitat i la personalització del currículum com de l'atenció a l'usuari. Les bones pràctiques de gestió hauran d'assegurar la llibertat de l'estudiant per al disseny del seu currículum.
6. **Cal reflexionar sobre què cal fer visible als usuaris i interessats,** i com s'han de promoure i publicitar els programes. Cal establir mecanismes per conèixer la demanda social i facilitar la mobilitat, la interconnectivitat universitària i la internacionalització.
7. **Els consells socials han de tenir un paper clau** per tal d'assegurar una actitud i una preparació adients de l'estructura bàsica dels serveis universitaris.
8. Cal fer atenció especial a **l'avaluació i la promoció de la qualitat dels programes.**
9. **Cal establir mecanismes que assegurin la qualitat dels estudiants** i el perfil correcte de les seves competències. La internacionalització de l'estudiantat no n'assegura la qualitat.

Grup 3. El disseny de competències.

Àmbit científic i tecnològic

1. **Aspectes de marc i context legal. Competències «legals» dels màsters.** Actualment no està definit quins màsters tenen competències legals o professionals; per tant, abans d'endegar qualsevol dels màsters caldria tenir clar aquest punt. En el cas dels estudiants que accedeixin als màsters professionalitzadors, i ja tinguin les competències legals adquirides del grau o de la llicenciatura, caldrà especificar quin valor afegit ha d'aportar el màster.

Transparència de les iniciatives. Cal assegurar la transparència interna de les propostes presentades per les universitats. Així mateix, cal disposar de mecanismes perquè hi hagi una bona coordinació entre el DURSI i les universitats i entre les mateixes universitats per tal d'evitar, per exemple, una duplicació inadequada de l'oferta.

Preus oficials. Es constata la necessitat de formular una adequada política de preus que eviti asimetries injustificades entre màsters (en els àmbits universitari i interuniversitari). Així mateix, cal estudiar l'adequació del sistema de beques.

2. **Aspectes socials i de mercat. Alumnat i procedència d'aquest.** Pel que fa a l'accés d'estudiants, cal tenir en compte que les primeres promocions de titulats de grau no s'incorporaran als màsters abans del 2011. Tot i que a l'inici els POP es nodriran del graduats de les llicenciatures actuals, pot experimentar-se una diversitat d'estudiants des del primer moment.

La denominació de la titulació ha de reflectir el perfil de formació i respondre al contingut del programa.
3. **Aspectes acadèmics. La indefinició del grau.** Aquesta indefinició no ha de suposar un impediment per al disseny dels POP, atès que els primers alumnes seran els de les titulacions actuals, i d'aquests se'n coneix el currículum que han seguit.
4. **Aspectes logístics. Recursos.** Si bé la posada en marxa dels POP demana una anàlisi acurada de les necessitats de nous recursos (aulari, recursos de laboratori, etc.), cal tenir en compte que la seva qualitat també depèn de molts altres factors.
5. **Aspectes de gestió acadèmica. Assegurament de la qualitat.** Cal establir mecanismes interns per assegurar la qualitat de les propostes.

Grup 4. El disseny de competències.

Àmbit humanístic i social

1. **Disseny del perfil de competències.** La lògica del disseny del pla docent a partir del perfil de formació i la necessitat de sotmetre el perfil a la consulta de diversos col·lectius es consideren metodologies adequades tant per al grau com per al postgrau. Si bé en els graus té sentit que els continguts siguin semblants entre universitats, en el postgrau caldrà prestar atenció a la diversitat. Es recomana partir de la revisió dels màsters i els doctorats actuals, ja que els nous ensenyaments en són sovint reformulacions. Així mateix, en un context de titulacions flexibles que demanen adaptacions ràpides, es recomana que els processos de disseny no s'allarguin en el temps.
2. **Les universitats tenen una experiència prèvia de disseny de postgraus.** Es constata la utilitat de l'experiència de les proves pilot. Així mateix, es posa de manifest l'existència de l'anàlisi del context sociolaboral com a pràctica generalitzada en els màsters professionalitzadors. En altres casos el perfil de competències ha estat dissenyat amb la intervenció de professionals o a través del contacte amb els tutors de pràcticum, els quals també poden ocupar-se d'auditar que els graduats satisfan les expectatives fixades. En ensenyaments professionalitzadors es recomana la consulta amb els graduats actuals, els ocupadors i els col·legis professionals.

3. **En ensenyaments d'humanitats es constata la dificultat d'identificar amb precisió els camps professionals dels graduats.** També resulta complicat detectar els informants (professionals/ocupadors) més rellevants per descriure el perfil de formació.

A banda d'això, cal tenir present que generalment els ocupadors informen d'allò que necessiten en el present, i els plans de formació sempre són a més llarg termini.

4. **Reconeixement de les competències prèvies.** Atès que l'entrada als postgraus es diversifica —es tornen més permeables—, no només pel que fa a la diversitat de titulacions de les quals s'hi pot accedir sinó també a les persones que hi treballen, caldrà pensar en mecanismes per tal de valorar-ne el perfil d'accés. En cas que hi hagi mancances de formació prèvia, cal establir mòduls de compensació i mecanismes de convalidació.
5. **Avaluació de les competències.** L'avaluació dels objectius d'aprenentatge es pot fer dins les assignatures, però les competències són fruit de diverses assignatures. Hi ha consens en què no és factible avaluar les competències en tots els mòduls —ja que sovint es treballen en més d'un mòdul—. Es recomana fer-ne una avaluació transversal. També cal tenir present que l'assoliment complet d'algunes competències s'aconsegueix en la pràctica professional continuada del graduat.

En els POP acadèmics es recomana avaluar les competències a través d'un examen tipus DEA, mentre que en els POP professionalitzadors se suggereix fer-ho a través de l'elaboració de projectes o amb l'actuació en situacions reals o simulades.

El fet que els POP tinguin previsiblement menys alumnes facilitarà la incorporació d'aquest tipus de metodologies avaluatives.

Les guies docents. La guia docent es constitueix en una eina bàsica del sistema europeu de transferència de crèdits (ECTS) per aconseguir l'objectiu de «promoció de la cooperació europea per garantir la qualitat per tal de desenvolupar criteris i metodologies comparables» (Declaració de Bolonya). A través de la guia la institució fa pública la seva oferta formativa: dades del mòdul/assignatura, prerequisits/orientacions prèvies, competències que es treballaran, objectius d'aprenentatge, blocs temàtics/continguts, metodologies i activitats, avaluació i fons d'informació bàsica. Se suggereix tenir en compte els diferents públics a qui van dirigides (professorat, alumnat, públic en general i futurs estudiants), i els nivells de mòdul/assignatura i de curs/postgrau.

A més d'afavorir la transparència, la guia també és un compromís de la institució (departament, professor) amb els usuaris sobre el desenvolupament del procés d'ensenyament-aprenentatge (continguts, formes de treball, avaluació...).

6. Mecanismes d'assegurament de la qualitat.

Els POP representen una oportunitat única de planificar l'assegurament de la qualitat abans que es posin en funcionament. Cal fixar el control dels mecanismes d'assegurament de la qualitat del postgrau incorporant dins l'estructura acadèmica una figura responsable del seguiment de la qualitat.

Una gestió més complexa i la necessitat de disposar de nous sistemes organitzatius poden afavorir una major col·laboració interuniversitària.

Per tal de poder oferir màsters professionalitzadors, s'haurà de buscar una major col·laboració amb l'empresa, per la qual cosa caldrà vetllar perquè les contrapartides d'aquesta relació siguin mútuament beneficioses, tot preservant la qualitat d'aquests ensenyaments.

7 | ENLLAÇOS I DOCUMENTACIÓ DE REFERÈNCIA

1. Descriptors de Dublín:

AQU CATALUNYA. Espai europeu d'educació superior: Els descriptors de Dublín de la Joint Quality Initiative www.jointquality.org. *elButlletí* [en línia]. Juliol – setembre 2005, núm. 25 [Consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: <http://www.aqucatalunya.org/uploads/publicacions/butlletidigital/25/not7.htm>
2. Les regles d'or per a l'establiment de nous programes de màster conjunts:

AQU CATALUNYA. Espai europeu d'educació superior: Les regles d'or per a l'establiment de nous programes de màster conjunts de l'EUA (European University Association). *elButlletí* [en línia]. Abril – juny 2005, núm. 24 [Consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: <http://www.aqucatalunya.org/uploads/publicacions/butlletidigital/24/not6.htm>
3. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area:

ENQA. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. [en línia]. Helsinki: ENQA, 2005 [Consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: <http://www.enqa.eu/files/ENQA%20Bergen%20Report.pdf>

Document traduït al català:
AQU CATALUNYA. *Estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat en l'Espai europeu d'educació superior* [en línia]. Barcelona: AQU Catalunya, 2006. [Consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: http://www.aqucatalunya.org/uploads/publicacions/arxiu%20pdf/EstandardsENQA_cat.pdf
4. Estàndards d'acreditació de les titulacions:

AQU CATALUNYA. Cap a on anem amb el postgrau? [en línia]. Dins: web d'AQU Catalunya [consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: http://www.aqucatalunya.org/uploads/pagines/arxiu%20pdf/EstandardsAcreditacio_cat.pdf
5. Real Decreto 56/2005, de 21 de enero, por el que se regulan los estudios universitarios oficiales de Posgrado

<http://www.boe.es/boe/dias/2005/01/25/pdf/s/A02846-02851.pdf>
6. Els estudis universitaris oficials de postgrau, en el marc de la programació universitària de Catalunya
7. Sol·licitud d'autorització d'implantació d'un programa oficial de postgrau, amb inici d'implantació el curs 2006-2007
8. Previsió global de programes oficials de postgrau, per als propers anys (amb horitzó 2010)
9. Propuesta de memoria justificativa para la presentación y aprobación de solicitudes de programas oficiales de posgrado
10. AQU CATALUNYA. *Marc general per a la integració europea* [en línia]. Barcelona: AQU Catalunya, 2003 [Consulta: 31 agost 2006]. Capítol 4. La gestió dels processos acadèmics. Disponible a: <http://www.aqucatalunya.org/uploads/publicacions/arxiu%20pdf/MGintegracioeuropea-cat.pdf>
11. AQU CATALUNYA. *Marc general per al disseny, el seguiment i la revisió de plans d'estudis i programes* [en línia]. Barcelona: AQU Catalunya, 2002 [Consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: http://www.aqucatalunya.org/uploads/publicacions/arxiu%20pdf/MGPlansEstudis_cat.pdf
12. AQU CATALUNYA. *Guia per al disseny d'un perfil de formació. El cas de Psicologia* [en línia]. Barcelona: AQU Catalunya, 2005 [Consulta: 1 setembre 2006]. Disponible a: http://www.aqucatalunya.org/uploads/publicacions/arxiu%20pdf/DissenyPsicologia_cat.pdf

Dossier amb la documentació lliurada al taller:
AQU Catalunya. Cap a on anem amb el postgrau? [en línia]. Dins: web d'AQU Catalunya [consulta: 31 agost 2006]. Disponible a: http://www.aqucatalunya.org/Uploads/Informacions/arxiu%20pdf/NW-05.10.18_TallerGirona_documentacio.pdf

ANNEXOS

Programa del taller

Assistents

PROGRAMA DEL TALLER

CAP A ON ANEM AMB EL POSTGRAU?

Universitat de Girona, 19 i 20 d'octubre de 2005

Dimecres, 19 d'octubre de 2005

- 10 hores Arribada dels participants al taller. Cafè
- 10.30 hores **Benvinguda i presentació: cap a on anem amb el postgrau?**
Joan Batlle Grabulosa, rector de la Universitat de Girona, *Ramon Vilaseca Alavedra*, director general d'Universitats, *Albert Bou Vilanova*, president del Consell Social de la Universitat de Girona i *Antoni Serra Ramoneda*, president d'AQU Catalunya

Bloc A: POLÍTQUES I CONTEXT

- 10.45 hores **La política dels postgraus a Catalunya**
Ramon Vilaseca Alavedra, director general d'Universitats

Bloc B: LA UNIVERSITAT DAVANT EL POSTGRAU

- 11.45 hores **Discussió en grups**
- Grup 1: Implicacions en la política universitària**
Coordinadora: *Dolors Riba Lloret* (UAB)
Relator: *Esteve Arboix Codina*
- Grup 2: Exemples de gestió/bones pràctiques de gestió**
Coordinadora: *Blanca Palmada Félez* (UdG)
Relator: *Miquel Vidal Espinar*
- Grup 3: El disseny de competències. Àmbit científic i tecnològic**
Coordinador: *Caludi Mans Teixidó* (UB)
Relatora: *Olga Pujolràs González*
- Grup 4: El disseny de competències. Àmbit humanístic i social**
Coordinador: *Juan Antonio Amador Campos* (UB)
Relatora: *Anna Prades Nebot*
- 14 hores Dinar
- 15.30 hores **El marc legal i competencial dels postgraus**
Carmen Ruíz-Rivas Hernando, directora general de Universidades, Ministerio de Educación y Ciencia i *Ramon Vilaseca Alavedra*, director general d'Universitats, Generalitat de Catalunya
Presideix: *Joan Batlle Grabulosa*, rector de la Universitat de Girona
- 16.15 hores Pausa-cafè
- 16.30 hores **Discussió en grups**
Es formaran quatre nous grups tot barrejant els grups del matí.
- 18.30 hores **Conclusions primer dia**
Coordinadors dels grups: *Dolors Riba Lloret*, *Blanca Palmada Félez*, *Claudi Mans Teixidó* i *Juan Antonio Amador Campos*
Presideix: *Sebastián Rodríguez Espinar*, coordinador d'I+D, AQU Catalunya
- 19.30 hores **Finalització**
- 20.30 hores Visita guiada per Girona
- 22 hores Sopar

Dijous, 20 d'octubre de 2005

9 hores **La gestió de la transparència en els postgraus: l'exemple de la Universitat de Girona**
Blanca Palmada Félez, vicerectora de docència de la Universitat de Girona
Presideix: *Antoni Serra Ramoneda*, president d'AQU Catalunya

Bloc C: L'AVALUACIÓ I ACREDITACIÓ DELS PROGRAMES DE POSTGRAU I MASTER

9.45 hores **El projecte TEEP II**
Staffan Wáhlen, Coordinator of TEEP, National Agency for Higher Education, Sweden i *Josep Grifoll Saurí*, responsable del projecte TEEP II a AQU Catalunya i cap de l'Àrea d'Avaluació de la Qualitat d'AQU Catalunya
Presideix: *Victòria Salvadó Martín*, Universitat de Girona i membre del Consell de Direcció d'AQU Catalunya

10.30 hores **La qualitat dels POP i l'acreditació dels MÀSTERS**
Gemma Rauret Dalmau, directora d'AQU Catalunya
Presideix: *Victòria Salvadó Martín*, Universitat de Girona i membre del Consell de Direcció d'AQU Catalunya

11.30 hores Pausa cafè

12.00 hores **Taula rodona: el paper de les agències en l'avaluació i l'acreditació dels POP: una visió polièdrica**
Mercè Gisbert Cervera, vicerectora de docència de la Universitat Rovira i Virgili, *Fidel Corcuera Manso*, director de Relaciones Institucionales de la ANECA, i *Jaume Torras Elías*, president de la comissió específica d'avaluació de titulacions i programes d'AQU Catalunya
Presideix: *Antoni Serra Ramoneda*, president d'AQU Catalunya

13 hores **CLOENDA**
Joan Batlle Grabulosa, rector de la Universitat de Girona; *Ramon Vilaseca Alavedra*, director general d'Universitats; *Antoni Serra Ramoneda*, president d'AQU Catalunya; i *Gemma Rauret Dalmau*, directora d'AQU Catalunya

13.30 hores Dinar

ASSISTENTS

Universitat de Barcelona

Amador Campos, Juan Antonio
Blázquez Hernández, Francisca
Coll Rosell, Gaspar
Domènech Arnal, Rosa
Forés Miravalles, Antoni
Granell Sanvicente, Jaume
Mahy Gehenne, Nicole
Mans Teixidó, Claudi
Moral Castrillo, Pedro
Parcerisa Aran, Artur
Sayós Santigosa, Rosa
Subirá Lobera, Esther

Universitat Autònoma de Barcelona

Armengol Asparo, Carme
Barniol Beumala, Núria
Branda, Luis Alberto
Espuny Tomàs, M. Jesús
Gómez Pallarès, Joan
Llagostera Espanyol, Valentí
Martínez González, Carmen
Méndez Vilaseca, Antoni
Riba Lloret, Maria Dolors
Vilalta Casals, Marta

Universitat Politècnica de Catalunya

Armengol Cebrian, Jesús
Avellaneda Díaz-, Jaume
Carreras Planells, Ramon
Gómez Valentín, Manuel
Ras Sabidó, Antoni
Roca Martín, Santi
Turó Peroy, Antoni

Universitat Pompeu Fabra

Abad Esteve, Francesc
Ibáñez Fanés, Jordi
Miralles Torner, Francesc
Morrás Ruiz-Falcó, Maria
Oliver Cuello, Rafael
Pedrosa Rius, Valentí
Pérez Sánchez, Jordi
Torrás Elías, Jaume

Universitat de Girona

Batlle Grabulosa, Joan
Bou Vilanova, Albert
Calbó Angrill, Josep
Congost Colomer, Rosa
del Acebo Peña, Pilar
Garriga Ripoll, Anna
Gómez Pallarès, Josep M.
Guia Julve, Jaume
Majó Fernández, Joaquim
Martí Bonmatí, Joan
Oliveras Casadella, Sílvia

Palmada Félez, Blanca
Pawlowsky Glahn, Vera
Planes Pedra, Montserrat
Rodríguez-Roda, Ignasi
Salvadó Martín, Victòria
Salvi Mas, Joaquim

Universitat de Lleida

Arco Bravo, Isabel del
Balsells Bailón, Àngels
Cabasés Piqué, Àngels
Comella Roigé, Montserrat
Martí Hennenberg, Jordi
Michelena Bárcena, Antonio
Perpinyà Roma, Cèlia
Portero Ortín, Manel
Prat Corominas, Joan
Rodríguez Pozo, Àngel

Universitat Rovira i Virgili

Cela Ranilla, José Maria
Garcia Valls, Ricard
Gimeno Vila, Sara
Gisbert Cervera, Mercè
Martínez Domingo, Joan

Universitat Oberta de Catalunya

Álvarez González, Matías
Cabrera Lanzo, Nati
Marín Gozávez, Anabel
Megías Jiménez, David
Ramírez Sarrado, Carles
Riera Duran, Mireia
Sancho Vinuesa, M.Teresa
Solà Albareda, Isabel
Vallverdú Bayés, Francesc

Universitat Ramon Llull

Comellas Riera, Lluís
Espasa Sempere, Maria Lluïsa
Franch Bullich, Josep
Gallifa Roca, Josep
Poy Quintana, Xavier
Rucabado Aguilar, Josep

Universitat de Vic

Lago Martínez, Josep Ramon
Martori Cañas, Joan Carles
Planas Cuchí, Jordi
Quer Aiguadé, Pere
Riera Cusí, Sebastià
Santmartí Roset, Carme
Serrat Jurado, Josep M.
Soler Mata, Joan

Universitat Internacional de Catalunya

Arbós Bertrán, Albert
Arís Redó, Núria
Esteban Bara, Francisco

Universitat Abat Oliba-CEU

Escolà Pons, Marc

Ministerio de Educación y Ciencia

Ruiz-Rivas Hernando, Carmen

Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació

Castells Baró, Josep
Ribas Seix, Josep
Solà Ferrando, Carles
Torra Pla, Pere
Vilaseca Alavedra, Ramon

Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación

Corcuera Manso, Fidel

AQU Catalunya

Arboix Codina, Esteve
Bravo Pijoan, Joan
Cazalla Lorite, Caty
Giné Soca, Maria
Grifoll Saurí, Josep
Prades Nebot, Anna
Pujolràs González, Olga
Rauret Dalmau, Gemma
Rodríguez Espinar, Sebastián
Segura Castellà, Àgata
Serra Ramoneda, Antoni
Vidal Espinar, Miquel